

دیوانی

مهلا سه نه

جه وهه ریی

کو کردنه و نه نامه کردنی عومهری خوشه وی

کتابی دینی و شوینی موسلمانی

« هه‌دیه‌ی کوردستان » داناوی جه‌وه‌ری

له‌ کو‌کردنه‌وه و ئاساده‌کردنی عومهری خوسره‌وی به‌م
زووانه‌ له‌ چاپ ده‌دری. وه‌ به‌م شیوه‌یه‌ ده‌ست پئی ده‌کا

ئیس‌تقلال‌ی کورد که‌ دامه‌زراوه

بناغه‌ی له‌ سهر شه‌رع داناوه

له‌ سهر ئیجازه‌ی پیشه‌وا‌ی مه‌نسور

جه‌نابی قازی ره‌ئییسی جمه‌وور

ته‌واو ده‌نووسم ئه‌سل و فهرعی دین

به‌شیعری کوردی ره‌وان و شیرین

(جه‌وه‌ری ۱۳۲۲ی هه‌تاوی چاپخانه‌ی کوردستان مه‌مەدان)

مدرسہ جوہری پانچ سو

ديوانى مه لا حه سه نى جه وهه رى

كو كه ره وه :

عومه رى خوسره وى جامه ردى

« بو كان »

۱۳۷۶/۳/۲۴ ك - هـ ۱۳۶۰ ك

بەناوی خوای میری مەزن

ناسنامە ی کتیب

ناوی کتیب : دیوانی جەوھەریی

کۆکراوە ی : عومەری خوسرەوی جامەردیی

بلاوکەرەوہ : ئینتشاراتی گۆران

پیت چن : ئینتشاراتی گۆران

تیراژ : ۲۰۰۰ دانە

نەو بەت ی چاپ : چاپی یە کەم ۱۳۷۸

چاپ خانە ی : گلبان چاپ

لیتوگرافی : قاسملو

مافی لە چاپدانەوہ ی بۆ خواوەنیەتی

« پيشه کی ئينتشاراتی گوران »

ئه وهی له دلمانابوو وه ئه وهی که پنیوست بوو به ناوی بلاوکه ره وه
بینووسین پشتر ماموستا مه لا عومهری خوسره وی له پیشه کی ئهم
دیوانه دا له و په یری زانسته وه به شیوه یه کی ئه دیبانه ده ری بریوه و هیچ
نووسینکی بو بلاوکه ره وه نه هیشته وه، به راستی ماموستا مه لا عومهر
چوته ناو دل هه موو نووسهر و ئه دیب و شاعیریک، چی تیا بووه له زمانی
ئه وانه وه ده ری هیناوه و نووسیویه تی. به راستی زانا و شاعیریک وه کوو
ماموستا مه لا حه سه نی جه وهه ری ده بی هه ر ماموستا مه لا عومهر پیشه کی
بو بنووسی و دهر د و مهینه تی ئه و شاعیره به رزه، که میراتی زوربه ی هه ره
زوری زانایانی ئهم کورده واریه ی ئیمه یه ده ری بیر و ئه و هه موو زاخواه
بهینیه سه ر زاری قه له م و به سه ر کاغه زی دا هه لر یژی که زوربه یشی دهر د و
زامی خو یه تی. جا ئیمه لیره دا بویه ده رباره ی جه وهه ری شتی نانووسین،
ئهم کتیه به دوو به ره هم ده زانین له یه ک کتیدا. یه که میان ئه و په خشانه زور
جوانه یه که له پیشه کی ئهم دیوانه دا نووسراوه، دوو هه م یان دیوانه که ی
جه وهه ریه که ماموستا مه لا عومهر له میژه له سه ری خوی ماندوو کردوه و
به ره مه که یشی جوان هاتوته دی. جا ئیمه یش لیره داواکارین دلسوزانی
زمان و ئه ده بی کوردی وه کوو ماموستا مه لا عومهر هه ر به ره میکی ئاوا
ده ناسن نه ختی خویان ماندوو تر بکه ن و به دوای بکه ون. چونکوو ئیستا
زوربه یان وان له فه وتان و له ناو چوونا. کویان بکه نه وه و بو ئیمه ی به یری
بکه ن تا کوو هه ول بو له چاپدانیان بده یین و بچه ناو کتیه خانه ی
کوردیی به وه. ئیمه به ناوی بلاوکه ی گوران ماندو نه بوونی له ماموستا
ده که یین و هیوادارین له مه زیاتر خزمه ت به به ره نگ و زمانی کوردی بکا و
به ره مه گانی دیکه یشی ئاماده ی چاپ بکا به سوپاسه وه.

سه (ئینتشاراتی گوران به یریس حه سه ن گوران)

دیوانی جه وهه ریی

ئەم دیوانه که له دووبهشی کوردیی و فارسی و تاک و تهرايه کیش
شیمری عه ره بی پینک هاتوه، زور له میژه بۆی ههلوهدابووم و ئاواته خواز
بووم روژنیک بگا به مروز. هیچ نه بێ با ئەو لویچه که له خهرمانی به رهه می
بابردووی جه وهه ریی به جی ماوه، به کو بکهوینه دهست هه موان و
ئهمانیش وه ک ئەوان نه بیه سه دهقهی سه ری گوێ نه ده ران. شیمره کان وه ک
توی هه رزن پرش و بلاو بوون. ئەویش بریککی به نووسراوی و
هیندیکیشی پچرپچر و لهت و پهت له بهر ئەم و ئەو بوون. شیمره
کوردی به کان، ئەو وه خته چونکه به رینووسی فارسی نووسراونه ته وه،
هی وابوه هه رجوړنیک بۆی خویندراونه ته وه، هه رواش له بهری کردون.
بۆیه هه له ی زهق و شتی ناراستیان تیوه پینچرابوو. لێ یان کهم و زیاد کرابوو.
هی لاوه کی و ناموێان تیوه هاتبو. جا منیش هیناومه ته ته لهم کردون و
زریزانه و دارو جانم لێ جیا کردونه وه و زرینگاندومنه ته وه و ئەونده ی
توانیبتم بۆ خۆم، ده نا به به راوه ردکردنی ده ستنوسه کان و پرسیار له
شاره زا و سه رده رچوان هه له و ناراسته کانم ساغ کردوته وه و
روونکردنه وه له سه ر نادیاره کان نووسیوه. شیمره کوردیی به کانم
هیناوه ته سه ر رینووسی کوردی و پیشه کیم بۆ دیوانه کهش نووسیوه. بۆنه و
هو دانانی شیمره کانیشم یا له زاری ئاگالنبوانه وه، وه یان له بهر نووسراوه و
ده ستنوسه کان نووسیوه ته وه. ئیدی نه بیر و بووونی خۆم تپدا ده رپر یون و
نه هیچیشم له و باره وه لێ زانیوه ا جا بۆیه خۆم به مشکولوزمه ی کهس
نازانم گه ردنم ئازا کاا وه بال به ئەستوی کوتوان.

منیش بهش به حالی خۆم ئەم کاره م به خزمهت و ته رککی سه ر شانم زانیوه

و نه وهنده شر که بوم کرايتو توانيستم له پيناوې ديواني جه وههريي دا خوم
ماندو کړدوه. جا نه گه ر به که يفتان بوو! ماندونه بي به کتان کړد يا نه کړد،
نه وه باشه دهنه سه رکونه م مه کن چي دي له وه باشتري لي نازانم.

ليړه دا

به پيوستي ده زانم سپاس له هه موو نه و به ريزانه بکهم که نه مه کداري
خويان سه باره ت به خوداليخو شيوو ماموستا مه لا حه سه ني جه وههريي به
جني هيناوه و دلسوزانه يارمه تي و ده ستگريزيان کړدوم. به تايه ت:

۱- ماموستا مه لا عه بدوللاي جه وههريي نه وهي ماموستا مه لا حه سه ن که
زور به ي شيعره کان نه و پي داوم.

۲- کاک فاروقي نه دهه مي که قوتابي ماموستا بوه و هر خوزگه خوزگه ي
بوو شيعره کاني جه وههريي روزنيک بين به ديوان، بو ديتنه وهي شيعري
جه وههريي له ماندويي کوي نه کړدوه و له هر کوي يه ک شتيکي
ده سکه وتبي بوي هيناوم و کتبي ده ستووس (به ياز) ي به ماله ي خوياني
له کاک په شهنګي نه دهه مي بو وه رگرتووم.

۳- کاک عه لي سه ليمي (په شيو) که زورم پيوه ماندو بوه. به شوين
تاسه واري جه وههريي دا ته نانه ت مالانېشم بو گه راوه و لاي نه م و نه و
چوه. به ياز (ده ستووس) ي خواليخو شيوو محه ممه دخاني نه حه داواي
بو خوازتمه وه که به خه تي زور جواني خواليخو شيو مه لا سته قاي
نه سه دي سالي ۱۳۶۲ ک - م نوو سراوه ته وه و که لکي زورم لي وه رگرتو
نه و داواي به ريزان که نه کرا هه مويان نيو دير بکهم، داواي ليوړدن و
سپاسيکي زوري دوباره، ده ستخو شيو ونيان پي ده ليم و ده ستخو شيو ونيان بو
له خودا داوا ده که م. بو کان: عومه ري خوشه ري جامه ري

نمونه‌ای از دست خط مرحوم ملا حسن جوهری

و جهالت از دل و دیده دگر داناش و صفار و کبار ایران ز صوره ابواب معارف
و صنایع در تمام نقاط صحر و نژد یک مملکت ایران گشوده در اندک مدتی گوی پیشی و برتری
و ترقی و تعالی را در میدان مسابقه از تمام دول دنیا ربوده افراد و احادیث و زلفه عدالت و مرام
یگانه شهریار با اقتدار خلداله ملکه با فطر سرور و دل آموخته در بر رحمت و بر رحمت غنوده
لذت دمه عموم و فرغی حتمی است که در توالی شب و روز دست نیازد به رنج و برداشته
همام عظمت و رفعت و سلطنت عظیمه شایسته هلم پناه در دامن فدا و راجه انوارش
عالم تمنا نماید و هر کس بجهت خود در نشر علوم و ترویج صنایع و تشویق جامعه تهذیب خلق
و دیانت و تسهیل سیرت و ترقی و حرکت و دین و ولایت بادل پرانید و سرور بکوشد
لذا این داعی حرام حرمت ابد مدت هر چند با قدمهای کبریا که تقریباً شصت مرصه در سینه
زندگان پیچیده از خدمات بدنی نسبت بموصیان میرزا عقیب مانده باز در حدود امکان و
دست ریش خود در تاریخ ۱۳۵۵ هجری قمری برای تسمت عبادت حق حضرت شایسته از برادر بزرگوار
فارس ترحیم و بدارس وطن محبوب برای آقایان و خانمان محترم و محترمه برسم در مغایه تقدیم
و امید دارم در سایه شایسته هلم پناه خلداله ملکه در نظر آقایان معین بطبع و مقرر استغاده
استعین واقع شده مایه افتخار و موجب تریبندی و همگامی نام شود و ما توفیق الا بالله و حسبی و نعم الکلی

بسم تعالی

به بنویسد آثار ملا عمر خنود که پیرامون تحقیق و جمع آوری
و تصحیح آثار جده بزرگوارم مرحوم ملا حسن جوهری جهت ویرایش
اجازه دارند که آن آثار را بهر نحوی که صلاح بدانند بنفع خود
چاپ و منتشر نمایند .

عبدالله جوهری فراده مرحوم ملا حسن
جوهری امام و سرور سید امام شافعی

بوکان ~~چاپخانه~~ ~~چاپخانه~~

۲۰/۱۳/۷۶

پیشہ کی

لہ باوہشی ئم کوردہ واری یہی نیمہ دا زور رولہ و کورپہی
خوشہ ویست پەر وەر دہ بوون کہ لہ دواپی دا بوونہ تہ مرویہ کی ہلکے وتوو،
زانایہ کی زورگہ ورہ، نیوبانگیان دہنگی داوہ تہ وہ و نیویان کہ وتوتہ نیو
نیوان و بوونہ تہ ناسیاوی ہہ موان. ئاسہ وار و دہستکردی رہنگینی گہ لیک
بہ نرخ و باییداریان بوہ کہ کورپی باسی زانایان گہرم کردوہ و ہہستی
ئینسانی بہ بیریان بزواندوہ و خہ زینہی زمانہ کہ مانیان پی دہ ولہ مہ ندر
بوہ و دہ راوی دہمی ویزہ وانانیان پی پاراو بوہ. لہ کوردستاندا زور
کویرہ دینی لاری و چہ پک ہہ یہ، ئہ گہر وانہ بوایہ کہس بہ سوراغی
نہ دہ زانین و حہ وہ جینی بہ ناسین و دیتنہ وہیان نہ بوو، بہ لام ئیستا کہ ئہ و زانا
گہ ورہ و ہونہر و ویزہ وان و ماموستا بہ دہستہ لات و پایہ بہ رزانہ یان، لہ
داوینی خودا گوچ و پەر وەر دہ کردوہ، نیویان کہ وتوتہ سہر زاران و
ئارہ زوی دیداریان بوتہ ئاواتی دلی ہہ زاران.

ئہ گہر مہ لا عہ بوہ کری موسہ ننیف نہ بوایہ پیت وایہ رینواری کونستانی
زہ نویر و بہ گولخہ ملیوی پر لہ کانیاوی سہری کہ وتہ زینی چل چہ مہ،
کہ لکہ لہی چورہ چورپی چوری بکردایہ ۱۹

یان ئہ گہر جہ وہہری نہ بوایہ کن گہشتی سہرشینکہ و سہوزہ لانی
خہم پرہوین و سہیرانی دہشتی نہرمان و نہرمکردی پر لہ گولی بہ جی
دہ ہشت و دہ کہ وتہ نیو پیکول و زہردہ دہروی زہردہ دہروی ئالانی ؟

بہ لنی لہ ہہر جی و دنی و شار و کویرہ دنی یہ کی کوردستاندا زانا گہلی
زور گہ ورہ و خودا ناسگہلی پایہ بہرز و ماموستا پائیکی نیو بہ دہرہ وہ و

شاره‌زای بی‌وینه‌ی وامان بون که همه‌موو خاوه‌نی گه‌نجینه‌ی به‌ره‌م و
 شوینه‌واری وابون که سهر به سهر له گهل گه‌نجی قاروونی ناگورپه‌وه،
 همه‌موو زوریان ره‌نج کیشاوه تا نه و گه‌نجه‌یان پیکه‌وه ناوه به‌لان داخیک و
 سه‌د داخ به هوی بینخیوی و بینخاوه‌نییه‌وه نه کهس بوه ماندو نه‌بی‌یان پی
 بلنی و ده‌ستخوشانه‌یان داتی و له که‌ساسیی ده‌ریان هینی، وه نه کوتالیشان
 بابره‌وبه‌ری زیریش بووبی و یستیاری بووه. ده‌نا خوا‌عالم راویری ده‌میان
 ته‌میره ^(۱) کوردی بوخارای وا ده‌په‌شوکاند که میزه‌ریشی ده‌خسته سهر
 پینلاوان و به‌سهری رووت و پینی بینخاوس ملی رینی ده‌گرت و باش تیزی
 نه‌ده‌شکاند.

جاله بهر نه‌وه به‌شی زوریان که‌مته‌رخه‌میان کردوه و به‌ده‌ست
 ره‌نجه‌کانیان نه‌چاراون و گرد و کویان نه‌کردوون، شته‌که‌ش چونکه‌هی
 خومالی بوه خه‌لکیش به‌هیندیان نه‌گرتوه و نه‌وبایه‌خهی بو‌هی لاوه‌کیان
 داناوه بو‌ته‌میان دانه‌ناوه. ههر توزه‌ی به‌ده‌ست یه‌کیکه‌وه و ههر تیتوله‌ی له
 که‌لین و قه‌له‌شه دیواریک ته‌پیوه. جا نه‌گه‌ر ته‌وپیاوه مه‌زنانه و ته‌و خاوه‌ن
 ناسه‌واره گرانبایی‌یانه، روژنیک، ماوه‌ی مانه‌وه‌یان درایی هاتوه و
 مالاوایی‌یان له جی‌ماوان کردوه، نیمه‌ی له‌گویی گادا خه‌وتوو، کاتی
 دیتومانه داره‌تهرم له‌گورستان ده‌گه‌رپته‌وه، تازه‌تی‌گه‌یوین که‌کوشکی

۱ - مه‌به‌ست ته‌میر نه‌سری کوری ته‌جمه‌دی سامانی کردوه که‌دوای جی‌وان
 سال مانه‌وه له‌بادغیسی هه‌رات به‌بیستنی هه‌له‌سته‌که‌ی (بوی جوی مولیان
 آید همی ...) رووده‌کی وای لی‌هات به‌پینی بینخاوسی جوی خسته‌سهر و لا
 و به‌ره‌و بوخارا رکیفی لیدا.

سامانی نه ته وه که مان چ قه واره یه کی تنی بووه و چ خاوه ن گه نجیکی نایینی
 و نه ته وایه تیمان، له ده ست چوه، جا کابرا کوته نی (دوای باران که په نک)
 که وتوینه ته له نه ژنودان و په کو په کو! کوته لمان بو رازاندونه ته وه و
 هه لمان کیشاون و به شان و باهومان دا هه لکه وتون و که وتوینه ته به یت و
 بالوره هه لبه ستن، هه ر بو نه و پیاوه زانا و هونه ره به رز و ئینسانه بلیمه تانه
 که به راستی هه لبه ست و قه سیده یان ناوینه ی بالاروانی خووخده و نه ریت
 و سروشتی عه شیره ته کانه، به لان له نیو ئیمه ی خو خوری هی خونه ویستی
 دهم هه راشه دا، له به ر نه داری و هه ژاری رایه ل و پویان لنی تیک چوو بوو!!
 هه ر وه ک خوالیخو شبوو موفتی پینجوینی ده فهرموی.

پیاوی گه وره مان نایه ته به ر دل
 تاکوو نه و روژه ی نه چیه ژیر گل
 ئینجا بوی نه گرین به جو ش و به کوپ
 قه بره که ی نه که ین به باخچه و به گول

زانای پایه به رز و کومه لناسی تاقانه و که له هونه ری هاوال و هاوچه رخی
 جه وهه ری، ماموستا مه لامارفی کوکه یی ده لنی:

من و فازلی موکور یانی (جه وهه ری) که پادشای ملکی قسه ره وانین، له
 به ر بنی نانی و بنی ناوی و رهش و رووتی مهرگ به ناوات ده خوازین. نه
 خومان به هیند ده گیرین و نه کوتالیشمان بره وی هه یه. له کومه لیکدا که تیر
 ناگای له برسی نی به و بار باوی هه ر و گیف و خو هه لکیشانه و تیر
 خواردنی دارا سه ره رزی نه داره، ده ی داماوپی چون چاری دی و دهردی
 هه ژاری به چی دهرمان ده کری.

خسرو کشور عزلخوانسی
 منم و فاضل مکررانی
 اول این بنده شاعر معروف
 حسن جوهری لقب ثانی
 ماهاباد و او بقهر آباد
 هر دو در غایت پریشانی
 هر دو افتاده همچو در بصدف
 در تـه قـمر بحر ظلمانی
 او ز بی برگی و ز بی چایی
 من ز بی آبی و ز بی نانی
 مقتدر نیستم که یکروزی
 خوانم او را برسم مهمانی
 با گروهی ز اهل فضل و کمال
 دوستان موافق و جانی
 یک نهار مفصل و مملو
 از طعم بسدیع الوانسی
 زایند الوصف قابل تسجید
 یک نهار یسود حسنجانی^(۱)

۱ - ولای نامی غم غمزه له بهشی فارسی کتبه کهدا مائروه

۲ - حسنجانی : مقصود از حسنجانی، حسن خان قاریا پسر عظام الملک است که گویا در سخاوت و مهمانداری و سقره الوان زیاده و عسوم و

این همه فاک و فیک و هیت و هوت
 کسی میسر شود به آسانی
 مرض فقر را نسیمی بینم
 بهر او دوا و درمسانی
 غیر رفتن بسوی دار بقا
 غیر هجرت ز عالم فانی

هر بونه و زانا به دهسته لاتانه‌ی که تا دوینی بوو له بدر روونی و ناچار بی
 په‌نایان ده‌برده بهر کابرای میشک پووچه‌لی ده‌ست‌بری مفت‌ه خور، که
 عه‌بای کون و په‌پووتیان بونه‌یری ا له بهر قه‌رزداریی رویان له چولی
 ده‌کرد.

روو له‌بازاری ده‌که‌م نه‌مجاره نه‌ربایی ته‌له‌ب
 هرکه‌سی تووشم ده‌بی داوای دراوم لی ده‌کا
 بونه‌ند و چای مندالی تامه‌ز رویان په‌نایان ده‌برده بهر که‌ریمی له‌چهره‌!!!^(۱)

ضرب‌المثل بوده است.

۱ - که‌ریمی له‌چهره: مده‌ست میرزا که‌ریمی شاتریی سابل‌آغه که‌ پیاوینکی
 زور ساماندار و ده‌ست‌رویش‌توو بوو. ماموستا مه‌لا مارلی کز که‌یی شیمریک بو
 میرزا که‌ریم داده‌نی و بوی ده‌نیری شتیکی بداتن، میزا که‌ریم که‌ شیمره‌که‌ی
 ماموستا ده‌پینی ده‌لی: نه‌ری نه‌وه مه‌لا مارف نه‌م که‌ هیچه‌که‌ و پووچه‌کانه
 چی‌یه ده‌یلی و لیوی ده‌نی شیمره‌؟! خو من له‌واله‌ چاتر ده‌زائم. هه‌تا ده‌ستی
 ده‌گری شیمره‌کان فری ده‌دا و ده‌لی: نه‌خیر نه‌وه‌للا نه‌ شتم هه‌یه‌ پیده‌می و نه
 هیچ! ماموستاش که‌ وا ده‌زانی ده‌فرموی: نه‌که‌ر سه‌د هیندی دی مندالم
 چاوه‌پروان و ده‌سته‌پروانی نه‌م و نه‌وین، نه‌که‌ر مال و مندالی ره‌ش و رووتم بو

ده چمه مالی مال و مندال دین و ده وره لئ ده ده ن
 به ک ته مننای قهند و چا، به ک نان و ئاوم لئ ده کا
 هر بو نه و پیاوه به گه وه رانه ی کاتی بیری ژیر سیه ری داری تووبا هه لیان
 ده گری ده ستی به هیزیان به هه شتی پر له خووری دووره ده ست ده کیشتیه
 خواری و رینگا بو پیاوی هه ژار^(۱) نزدیک ده کاته وه !! به لان له عه یه ت

ژمه نانیک و پیاله ماستیک وه ک خوم سوما یی چاویان دابن، ته گهر ناچاریم
 بچمه بتخانان و کپنوش بو بتان به یم، ته گهر په نا به رمه به رگاوران و بو سوال
 درگا به درگا بگه ریم یان ته گهر کولولی و هه ژاری ته وه نده ی دیکه ته ته رپنچم
 که ن و ده ره تانم لئ بیرن، شهرت بنی به شهرتی پیاوان جگه له که ریمی کار ساز
 هانا نه به مه به ره هیچ که ریم نیوینک. چونکه بو ره که ریمان تیکرایی له که رامه ت
 نه بانن !!! ده نا پیاوی وه ک من له نیویان دا ئاوی لینه ده قه وما !! ماموستا ئه م
 سکالایه ی له و پینجینه شیعره فارسی یه ی خواره وه دا ده ربرپوه :

گر روم دیر و برم سجده به لات و به منات
 ور ز مشرک طلبم فطر و زکات و صدقات
 ور ببندم به هر شش جهتم راه نجات
 نروم درگه اشخاص مسمی به کریم
 جز کریم که کریم است و رحیم است و رفیع الدرجات
 ۱ - هه ژار ده لئ :

لیم بو ته مه ته ل به هه شته جیگه ی خووره
 هه نگوین و که ره و شیر و مه ی و کافووره
 با ئیمه به مه ی لیره به هه شتی ساز ده بن
 تا پیاوی هه ژار ده گاته به غذا دووره

سەرما و سۆل و کرپوه و بادهوهی خاتوزمههریر و کهسیره بوونی مندالی
جگه رگوشه یان، ناچار بوون بۆ سوالی ورده و ته پاله و ناوردوو،
قه سیده ی وهک نه لف له یلا به به ژن و بالای کابرای خوین تالی ده غهل و
قه لب و روو که شدا هه ل بلین !!

جا نیمه ی به قسه زورزانی به کرده وه هیچ نه زان، هیچ له ده ست نه هاتوی
خو به زل زان زور بلینی کهم کرده وه، زیندوو نه ویستی مردو په رست له
پهنای کوره ی قه لاشکاری وه یان له ژیر کورسی گهرم و گورپی به
که مره نیل دراو، به شه قه ی شه ویلکه ی سریان پی که نینمان ده هات و به
زه رده خه نه یه کی پر له ته و سه وه ده ستمان ده قوچاند و پیمان ده کوتن جا
چون ده لین سارده خو گول ناچنی ؟!! تا له برسا مردن و له سهرما رهق
هه لاتن و میشیکیشمان میوان نه بوو !! به لان پاشان که ته می بهرچاومان
ره ویوه و هاتوینه وه سه رخو و له نه مانیا ن ئارخایه ن بوین و زانیومانه کار له
کار ترازاو، به تالوو که که وتوینه ته که لین و قوژبن پشکین و گهران به دوا ی
نه وانه ی له ترسی دوپشکان خراونه ته کونه مشکان، وه یان که وتوینه ته له م
و له وئی له خو بی ناگاتر پرسین بۆ دوزینه وه و کو کردنه وه ی ئاسه واری
پرش و بلا و گوی پینه دراوی خودالی خوشبوان !!

به کنی له و زانا گه وره و هونه ره به دهسته لاتانه ی که نیو و نیوبانگیان،
دیوناسی زانا دوست و هونه ر و زانست ویستان و کوتراویان شه و چه له ی
کوپی میوان و دیوه خانان بو، به لان تا ماوون تی یان هه له نگوتوین و پاش
مردن سورانیمان بۆ شین کردون، خودالی خوشبوو ماموستا مه لا حه سه نی
جه وه ره یی به.

مه لا حه سه نی جه وه ریی کی یه ۹

مه لا حه سه ن کوپی مه لا عه بدوللای زه رده دپروه. باپیری جه وه رهش
مه لا حه سه نی زه رده دپروه. مه لا عه بدوللا و مه لا حه سه ن بزیه به
زه رده دپروه به ناوبانگ بوون چونکه خه لکی دینی زه رده دپروی لای نالانی
سه رده شت بوون. دایکی جه وه ریی نیوی شایجان و خه لکی باینده ریی
لای سابلأغ بوه. جه وه ریی کوپ و کچیکی ده بن، کچه که ی ته مه نی لاوی
به سه ر نابا و جوانه مهرگ ده بن. کوپه که ی نیوی مه لا عه لی بووه که نه ویش
له ده ورو به ری ته مه نی چل سالی دا ده مری. مه لا عه لی کوپ و کچیکی بووه
که ئیستا ماون. کوپه که ی نیوی عه بدوللایه و ئیستا مه لا و ده رس بیژی
مزگه وتی شایعی بوکانه، که من ئیستا نه و کورته به سه ره اته له زمالی
نه وه وه ده نووسم، جا نه گه ر ناته وار و گری و گولی تیدا بن نه و نه و هر
نه وه نده ی لی زانیوه و منیش هیچم لی نه زانیوه. نه گه ر که سیکیش له و
باره وه شاره زایی باشتی بن و ده ستگیر و ییمان بکا، زور جینی سپاسه.

جه وه ری له سالی ۱۲۵۴ ی هه تاوی داله دایک بووه و له سالی ۱۳۳۷ یش
له ته مه نی ۸۳ سالی داله گوندی کویره گویزی گه وورکی سه قز، له مالی مه لا
سالچی برای کوچی دوایی کردوه و هر له وی نیژراوه. جه وه ریی
ماموستایه کی زور به رز و زانا بوه. زانست و عیلمه کانی نه و سه رده مه ی به
ته واوی خویندوه و به پله و پایه یکی زور گه وره ی زانستی گه یوه و
شاره زایی به کی باشی تی یاندا بوه جه وه ریی به له قن یه تی له دینی جامه رد
(زیدی نووسه ر) ی ناوچه ی بوکان له لای مه لا شه سه د دینی
شیخولیسلامی، (بنه ماله ی شیخولیسلامی بنه ماله یه کی گه وره ی ثایینی و

مه‌لای زور زانا و نیوبه‌ده‌ره‌وه‌یان بوه. وه‌چه‌ی نه‌ر بنه‌ماله ئیستا زورتر له
 بانه و سه‌قز و ده‌ورو به‌ر نیسته‌جین) وه‌له‌دینی عه‌مبار هه‌ر له‌و ناوچه‌یه‌له
 لای حاجی مه‌لا شه‌فیعی بابی ماموستا مه‌لا حیسامه‌ددینی بۆکان، وه‌له
 لای مه‌لا عه‌بدوهره‌حمانی که‌یانی مه‌لای مزگه‌وتی سووری سابلاغ
 خویندویه، که‌ته‌وانه‌ش ماموستای زورگه‌وره و به‌نیوبانگی ناوچه‌بوون.
 هه‌ر وه‌ک بۆ خوشی له (قه‌سیده‌ی) ئاموزگاریی و پارانه‌وه‌که‌یدا
 ده‌ی درکیننی ماوه‌یه‌کیش چۆته‌عیراق و له‌که‌رکووک و سوله‌یمانی و
 هه‌ولێر خویندویه‌تی. به‌لآن ته‌وه‌نده‌ی پنی ناچنی که‌لکه‌له و بیر و ولاتی
 خوی ده‌که‌وێته‌سه‌ری و ئاره‌زوی دیمه‌نی جوان و ئاو و هه‌وای چیا
 سه‌ربه‌رز و سه‌یرانگای دل‌رفین و خه‌فته‌تارینی ئاویده‌ری^(۱) شاری سنه،
 هه‌لیده‌گری و گه‌رمای که‌رکووک و سوله‌یمانی به‌جینی دێلنی و دینه‌وه و
 ده‌چنی له‌حوجره‌ی مزگه‌وتی دارولئیحسانی ته‌وشاره‌جینگا ده‌خوازیده‌وه
 و داده‌مه‌زنی و له‌وی ده‌ست ده‌کا به‌خویندن. جه‌وه‌هه‌ریی دوای ته‌وه
 خویندنی مه‌لایه‌تی ته‌واو ده‌کا و ده‌بیته‌دوازه‌عیلم، ئیجازه‌ی^(۲)

۱ - ئاویده‌رکیویکی به‌رز و جوانه‌که‌کانی شه‌فا سه‌رچاوه‌ی دێنی ته‌پری ته‌وه
 و له‌باشووری سنه‌دا هه‌لکه‌وتوه و سه‌یرانگای زور خوشی خه‌لکی ته‌وینی به .
 شار ئیستا سه‌ری کردۆته‌سه‌ر باوه‌شی.

۲ - به‌داخه‌وه نه‌مزانی له‌کوی مه‌لایه‌تی ته‌واو کردوه (ویده‌چنی له‌سنه
 ئیجازه‌ی وه‌رگرتینی) و له‌خزمه‌ت کام ماموستاش ئیجازه‌ی وه‌رگرتوه‌له‌مه‌لا
 عه‌بدوللای نه‌وه‌ی جه‌وه‌هه‌ریم په‌رسی ماموستا له‌کوی ئیجازه‌ی وه‌رگرتوه ؟
 کوتی نازانم !! کوتم ئیجازه‌نامه‌که‌ی له‌کوی به ؟ کوتی نه‌ماوه !!

مه‌لایه‌تی وەر ده‌گری و دینه‌وه و له‌گونه‌که‌ی خویان که ده‌لین
 باخچه‌ی فه‌یزوللآبه‌گیی بو، ده‌بیته‌مه‌لا. جه‌وهه‌ری له‌م دی‌یانه‌ی
 خواره‌وه مه‌لایه‌تی کردوه: جامه‌رد. باخچه. ئالبلاغ. ترکاشه، شاریکه‌ند.
 قاره‌وا، قازانتا، قادراوا و نیسکاوا (ئه‌م دی‌یانه له‌ ناوچه‌ی بۆکانن).
 قالوی زه‌ندان زگدراو (ئه‌مانه‌ش سه‌ربه‌سابلاغن). له‌ بری جیش فه‌قیی
 راگرتووه و ده‌رسی کوتوته‌وه جه‌وهه‌ریی هه‌ر وه‌ک مه‌لایه‌کی زور زانا و
 گه‌وره‌بو، هونه‌ریکی به‌ده‌سته‌لات و بیروورد و شینر ناسک و ره‌وانه. له
 ده‌ریای شینری کوردی و فارسی و عه‌ره‌بیش دا، مه‌له‌وانیکی به‌هیزو
 چالاکه. به‌زمانی خه‌لکی شینری کوتوه. ووشه و زاراوه‌ی نه‌ونده جوان و
 ره‌سه‌نداری هه‌لبژاردوه که په‌نگه‌که‌س نه‌کردوبی. ده‌سته‌لاتی زوری
 ماموستا، له‌ بواری شینر و هه‌لبه‌ست دا و لیهاتویی و پله‌ی به‌رزی زانیاری
 نه‌و، ده‌بی له‌ ئاوینه‌ی هونه‌ری کومه‌لناس و که‌له‌هونه‌ری هاوچه‌رخس
 جه‌وهه‌ریی، ماموستا مه‌لا ماری کوکه‌یی دا، ته‌مه‌شاکه‌ین که به‌ کوردی و
 فارسی روی تیده‌کا و پی‌ی ده‌لی،

دل سه‌لامت لیده‌کا چاووم عه‌زیزم جه‌وهه‌ریی
 گه‌رچی جیسم و سووره‌تی ئه‌مما سه‌راپا جه‌وهه‌ری
 ایکه در آفاق و اقلیم فصاحت گستری
 صف زده بر درگهت چون بندگان صد انوری
 ریزه‌خواری سفره‌طبع‌ت هزاران بونواس
 خوشه‌چین خرمنت یغما و ما و عنصری

از برای آنکه لاف همسری با تو زند
 چاره دیگر نباشد جز رجوع قهقری
 می نویسم دمبدم بر صفحه رخسار دل
 آفرین بر جسم و جان و جوهرت ای جوهری
 نه و کاتهی ماموستای جهوهه ریی له سنه ده خوینی، میرزاعه لی
 موعته مودی کوردستانی که له خه تخوشیدا به نیو بانگ ده بنی و شاعیریش
 بوه، له نزیکه وه به پادهی زانایی و گه ورهیی ماموستا و سوار چاکیی
 مهیدانی شیعر و هه لیهستی، نه و شاره زا ده بنی و باش دهی ناسی، ثاوی پندا
 هه لده لی:

ای مـهین سالار دوران ادب مـلاحسن
 جوهری کز فکر بکرش عالمی شد جوهری
 حافظ و سعدی شیرازی و سنائی و حکیم
 بیدل و فردوسی و جامی، رضا و عنصری
 زنده بودندی در این ایام کی یارای آن
 داشتندی در هنر گویند لاف همسری
 دلبر موزون و زیبا در کجا باشد زند
 با یکی از شعر او یک ذره لاف دلبری
 صرفه برده گر دو صد درو گهر را داده است
 در بهای هر یکی از بیت نغزش مشتری
 من که آن قدرت ندارم در بهای شعر او
 جان و دل دارم فشانم تا ابد در چاکری

دم مزن از شعر و هان هشیارباش ای معتمد
ختم بر فکر دقیق جوهری شد شاعری

کاتی نووسراوه‌ی فارسی ماموستا ده‌خوینیه‌وه، بونی گولستانی سه‌عدیت
به سهردا دی! نه‌گه‌ر ته‌مه‌شای ده‌ستکردی ره‌نگینی نه‌و پیاوه ده‌که‌ی که به
عه‌ره‌بی نه‌خشان‌دویه‌تی (قُس بن ساعده) ت دینه به‌رچاو! خو نه‌گه‌ر
ویستت تاسه‌ی ده‌رونی که‌یلت به‌شیعری به‌تام و ئاوداری کوردیی
جه‌وه‌ریی بشکینی، له‌نه‌کاو ته‌مه‌شا ده‌که‌ی نه‌واله سهر جو‌گه‌له شیر
که‌وسهر به‌سیبه‌ر و به‌ری داری تووبا‌خه‌نی بوی و له‌کوشکی بلووریندا
ده‌ست له‌ملانی خو‌ریی به‌هه‌شتی. جه‌وه‌ریی به‌سهر میژووی کون و
تازه‌ش‌دا شاره‌زایی‌یه‌کی باشی بوه و کون و قوژبنی چاک پشکنیوه، له‌و
چه‌ند هونراوه‌یه‌دا که له‌مه‌ولا دی و هی پارچه‌هه‌لبه‌ستیکن، ده‌رده‌که‌وی که
ماموستا چه‌ند جوان میژوی زانیوه و به‌وردی ئاگای له‌سهر و به‌ری بوه.

بیاور ساقی سیمین بدن جام سرورآور
بگاه صبح بیرون ساز از دل غم، خمار از سر
تو ای مطرب بزن یک پنجه بر تازی به‌یاد یلور
مغنی خوان نوائی را به‌یاد خسرو و قیصر
یکی مجلس بیارائید و شمع جمع روشن کن
گلاب و عطر افشانید و عودی ریز در مجمر
ببزم ما، بخوان امشب نکیساو باربد هر دو
بکام دوست می‌گردد بحمدالله مه و اختر

کیومرث و ز هوشنگ و ابا طهمورث و جمشید
 فریدون، سلم و تور و ایرج و بهرام بانوذر
 انوشیروان و خسرو، نادر و شاپور و شاعباس
 ز کیکاوس و کیخسرو ز دارا و ز اسکندر
 امیران اروپا تا سلاطینان عثمانی
 ز اوّل تا نهایت پادشاهان عجم یکسر

جه وهه‌ریی له سالی ۱۳۵۵ی کوچی مانگی دا به‌شی عیاداتی فیهی
 چه‌زرتی شافیهی بو‌هاوولاتیانی شافیهی مه‌زه‌بی خوی به‌شیره
 فارسی ره‌وان و ساکار وه‌رگیراوه‌ته‌وه. کاتی کتیه‌که‌ی ته‌واو ده‌بی دینی
 پیشکیشی ده‌کا به‌قوتابخانه ده‌وله‌تیه‌کان و له‌گه‌ل نامه‌یه‌کی زور
 ماموستایانه ده‌ی نیری بو‌ره‌زاشاو داوای لیده‌کا که چاپی که‌ن و بیده‌ن به
 قوتابخانه‌کان تا مندا‌لان و ماموستایانی شافیهی مه‌زه‌ب، به‌تایه‌ت
 قوتابی‌ان و ماموستایانی ناوچه‌ی کوردستان بیخوینن و که‌لکی لی‌وه‌رگرن.
 له‌نامه‌که‌دا به‌ره‌زاشا ده‌لی له‌وه‌مو ئه‌رکه‌ی به‌سه‌رشانی هه‌موو
 هاوولاتیه‌که‌وه‌یه‌که‌بو‌هاوولاتیه‌کانی خوی به‌جی‌ی بینی، منیش به‌ش به
 حالی خوم‌ته‌وه‌ی له‌ده‌ستم هاتوه‌به‌جیم هیناوه‌و ته‌وه‌به‌شانازیشه‌وه
 پیشکیشی ده‌که‌م. تا ته‌وه‌خولایه‌گه‌ردنم ئازا که‌ن و مشکولوزه‌مه‌یان نه‌بم
 به‌لان ره‌زاشا چونکه‌دوژمنی قین له‌دلی کورد و مه‌زه‌به‌که‌شی بوو، نه‌لی‌ی
 وه‌رگرت و نه‌بوی چاپ کردو نه‌گویشی پندا

جه وهه‌ریی هه‌رواله سالی ۱۳۶۸ی ک - م شدا عاقیده‌ی ئیمان و ئیسلامی
 به‌دوشیوه‌ی کوردی په‌تی و فارسی ساکار به‌شیره هونیوه‌ته‌وه و دایناوه.

مه ولودنامه به کیشی به هونراوه و په خشانیکی ره وان و جوان به کوردیی نووسیوه. جگه له وانه ماموستا هه لبه ست و هونراوه به کی زوری به کوردیی و فارسی بوه که برینکی که می دیاره. له خهرمانی شیمری بابر دوی جه وهه ریی که وه ک توی ههرزنی لیهاتبو، نزیکه ی پینه ست و سی شیمرینکم خر کردوته وه و پیشکیشی خوینه رانی عزیزم کردوه. شیمری جه وهه ریی، نه وانه ی که به ره می جه نگه ی شایی به خوبون و دلخوشتی به ژیان و جوان دیتن و جوان ویستی و خوشه ویستی و نه ویندارییی به، وه هه روا نه وانه ی که می هه به تی هونینه وه ی شیمری ناسک و ئاودار و به تام و بون و می جه فه نگه ی و گالته و گه په، یان هه ر تیدا چون و نه ماون، وه یان که وتونه ته لای نه م و نه و و هیشتا کونه بوونه ته وه که به تیکرا بیخه ی نه به رده ست خوینه رانی به ریز.

هیوادارم نه وانه ی نووسراوه، یان هه لبه ست و ئاسه واری جه وهه ریی یان له لایه دلسوزانه یارمه تی بکه ن و نه و ئاسه وارانمان بو بنیرن. به لکو به یارمه تی هه موان هه موی بکه وینه ده ست هه موان .

مه لا حه سه نی جه وهه ریی خو ی به خه لیفه و مه نسوبی بنه ماله ی مه زنی کوردی ساداتی نه هری زانیوه و ئوگری به کی زوری به مالی حاجی سه ید هه بدوللای شه مزینی بوه. جا بو یه به خه لیفه مه لا حه سه نی جه وهه ریی به نیوبانگ و ناسراوه.

جه وهه ریی له ته مه نی حه لئاو یه ک سالی دا تووشتی جه رگ سووتان ده بی، هه روه ک له پیشدا کو ترا مه لا عه لی کو بی له جه نگه ی مه لایه تی دا ده مری ا مه لا عه لی که مه لایه کی باش و ته نیا یادگاری ژینی پر مه راره تی جه وهه ریی به، وه ک هه ودایه کی ئاوریشمین دلی باوکی پر و زورهانی به و

مانی پر له نه مانه وه، به ستوته وه ا جا بویه به مردنی مه لاعلی ژیا نی پر پیتی
 نه و پیاوه زانایه به ته وای ده شیوی، ئیدی دلخوشیکی به ژیا ن نامینی و
 سه رچاوه ی رووناک و زولآلی بیر ی پر گه واهیراتی لیل و لیخن ده بی.
 دنیا ی لیده بیته گۆرینکی ته نگه به ری ره شی پر سام که ته رمی ژینی سارده وه
 بوی گۆره وشار ده دا ا مالی لیده بیته گرتوخانه یه کی تونا وتوونی عه ستم
 که له بهر ئیشی له شی نه شکه نجه دراوی زاماری تیدا ئوقره ی نی یه ا وای
 لی دی واز له هاوال و هاوبه شی روژانی خوشی و تالیی ژینی به سه رچوی
 دینی و به سه ری پیری هاوسه ری ته مه نی لاوی و پیری ته لاق ده دا و
 ماله که ی پرش و بلا و ده کا. وه ک نه وه که بیه وی له داخی دنیا ی پووجه ل
 خوی به ریته وه سه ر دۆخی پیشور. رووت و قووت له سه ر لووتکه ی
 تروپی ته مه نیه وه چاویک به شریتی عومری رابوردوی دا ده گیرنی و سه ر
 گوزه شته ی ناهومیدی خوی ده ور ده کاته وه. ده پروانی نه وا روژی ته مه نی
 ده می به که له وه ناوه. جهرگی سووتاوه، ژینی شیواوه، مال و حالی نه ماوه!
 بارستایی خه م له دلی شکاویدا وای قورسه به ستوه، پشوی لی برپاوه!
 جانا زانم هونه ر که ده لی :

له سه ر^(۱) بستوی ژیا ن وه ک داری چاکی
 به ته نیا مامه وه بی بهرگ و بی بهر
 گه لی بی تینتره تاوی هومیدم
 له زه رده ی روژپه ری مانگی خه زه لوه ر

۱ - نه م چوارینه می کا ک موحه مه دی نووری (عه تری گولولانی)
 هونه ری بیرووردی بۆکانی یه .

له هانای ده می له گو که وتوی جه وهه ریی هاتوه و هاواری له گه روگیرای
تهوی ده برپویه یان خو کراسیکه به به ژنی خوی برپویه و پر به بهری هه مو
به گه وهه رانی کورده واریشه !!؟

هه ر چهند هیوای پتهوی جه وهه ریی به خودا و برپوای قایمی نهی ده هیشت
له به رانبه ری کوسپ و قورتی باری ناله باری ژیانیدا، جا با نه ونده تفت و
تال و برستبریش بی، وره به رداو ناهومید بی، به لان عیسان، عیسانه، با
حه زره تی ئاده میش بی هه ر ده بی له شه پری شه یان بترسی،
نه کاسه ره نگرینی داو به سهر زه اللهی په رینی. جا به ناچاری بو دامرکاندن
گری دلی پر له کولی، به ره ولای پیری ده ستگیری، ملی ری ده گری و هانا
ده باته بهر خانه دانی نه هری و ده چیه خزمه تی حاجی سه ید عه بدوللا.
ئیدی ده ست له داوینی دنیا به رده دا و ده یه وی دواین روژه کانی ژینی له
ئاوابوونی له وی به ریته سهر و بمینیته وه ! حاجی سه ید عه بدوللاش که
جه وهه ریی زور خوش ده وی و پله و پایه ی به رزی زانستی و هونه ریی
ته و باش ده زانی ریز و حورمه تیکی زوری لیده نی و وه تاغ و مه نزی
تایبه تی بو ته رخان ده کا و زور باش ده ستی قه دری لیده نی. جه وهه ریی
هه ر چهند واهاتبو که هه توانی دلی برینداری له وی گیر خاو پاش ماوه ی
ته مه نی له وی به ریته سهر به لان پاش ماوه یه ک بیر و تاسه ی برا و نه وه کانی
ده که وینه سهری و دینه وه بو کویزه گوینز، بو مالی مه لاسالهی برای و تا
دوایی ژیانی له وی ده مینیته وه.

به رواری ۱۳۷۶/۳/۲۴ ک - ه ۲۶۰۹ ک .

بوکان - عومهری خوسره ویی جامه ردیی

(بهشی کوردیی)

له دیوانی

مه لا چه سه نی چه وهه ریی

« په سنی پیغه مېر » (د - خ)

نــه ســمائي شــه ريفي شــه رــه فــي عــر شــي بــه رــينــه
مــو مــتــازــه لــه خــه لــک نــه حــمــه پــه مــه حــمــو وــدــه نــه مــينــه
تــه شــبــيــه قــه دــي رــيک و دــلــارــاي پــه چــي کــم
هــر چــي کــه بــلــيــم چــا تــره بــا لــا تــري نــينــه
يــا رــه ب مــه کــه نــه م ســينــه مــه خــيــالي لــه خــه يــالي
بــي قــيــمــه تــه نــه نــگــوشــتــه رــي خــا لــي لــه نــگــيــنــه
مــســه لــمــانــي ســو لــه يــمــانــه دــه بــي عــو مــمــه رــي چــي بــي
فــار و و قــي کــه مــل بــادــه رــي شــه يــتــانــي لــه عــيــنــه

حــه بــه ش خــا دــي مــي دــر گــا هــي بــي لــالــي
کــه مــتر خــه دــه مــي خــا دــي مــه کــانــي شــه هــي چــي نــه
شــه ر حــي دــه ر ه جــه ي گــه و ر ه ي يــا ر ا نــي چ نــا دــه م
جــه و ا دــه، خــو د ا د ا دــه، نــه دــه ب ز ا دــه، مــه کــي نــه
مــي عــر ا جــي بــه يــه ک دــه م لــه شــه و ي تــار و ســيــا د ا
ســو و ر ه ي نــه ر ي ســه ر بــو بــه شــه ر ي و ا قــي عــه بــي نــه
هــر تــا دــه گــه مــه خــز مــه تــي، بــي و ه قــغــه بــر ا کــه م
بــه م مــه ر ه مــه ســا ر ي ژ ي کــه م نــه م هــم و و ه بــر ي نــه
خــا کــي دــه ر ي پــا ر ا مــي دــلــه د ا نــي مــه جــي ي بــي
بــي بــه ش نــه بــي بــه لــکــو لــه عــه تــاي نــه م شــه هــي چــي نــه
بــه م شــه و قــه و ه عــه ز مــي ســه فــه ر ي مــل کــي ســه بــا کــه
قــه ســد ي ســه فــه ر ي و ا بــه ر ي عــه ز مــي کــي مــه تــي نــه
ســو ز ي کــي لــه دــل د ا يــه، دــل نــا و ا يــه، بــلــي ســه ي
پــر شــن گــي کــه لــه و نــو و ر ي دــر ه خــشــانــي مــه د ي نــه
شــه و قــي نــه و ه تــو شــه ي ســه فــه ر ي (جــه و ه ر ي ي) هــر دــه م
نــه و شــه و قــه حــه ي ا تــي مــنــي غــه مــبــار و حــه ز ي نــه

« ئامۆزگاری و پارانەو »

ئەرى ئەى نەفسى بى شەرم و حەياتاكەى ھەوەسرانى
ھەتاكەى غەفلەت و سستى، ھەتاكەى جەھل و نادانى
ھەتاكەى پىرەوى شەيتان و رىگەى خوار و خىچدەگرى
ھەتاكەى سەركەشى و فىسق و فجور و كىبر و توغىيانى
لە بىرت ماوہ دەورەى زىندەگانىت چۆن بە سەرداھات
لە مندالىتەوہ تا عەسرى پىرىى و عومرى نوجوانى
سەراسەر بۆت حىسابكەم عومرى شىرىنت چلۆن پابرد
چلۆن لات دا لە رىى حەق، كەوتىە رىى تارىك و زولمانى
نەبۆ دنيا نە بۆ عوقبا بە كارى خۆت و كەس ھاتى
نە قەول و فىعلى چاكت بوو لە ھەر دو لاوہ پخوسرانى
لە بەر قاپىن و مەزرەق داكوتان و خازەلى و بازى
بە مندالى نە چووىە مەدەرسەى تەحسىلى ئىنسانى
بە روژ مىشىن و توپىن سەنەتت بوو تاكو روژئاوا
بە شەو گورزىن و شايى تا تلووعى روژى نوورانى
بەزللە يا لە بەر داردەستى مامۆستا بىرىكت خویند
لە ئەلف و بى و حىنجە و سايە، دووسى جوزوى قورئانى
لە تۆمارى سەماىل نامە نەختى، ناگەھان دووپەر
ئەوشت زوو فەرامۆش كرد و نەت فاماند و نەتزانى
لە لای خوھاتىە سەر نووسىن و مەشقى فارسى ئەمما
ھەتا ھاتى خرابتر بوى لە بەر قەلبى و گرانجانى

له خه تتي فارسی و تازی نه سییکت نه بوو چه یفی
 له شیوهی ره سم و نه سخ و نه سه علیق و ره یحانی
 ده وره ی مه کته با وا بوو که که و تیه مه دره سه ی عیلمی
 دوو سی نه وعت عه و امیل خویند له دوی ته سریفی زه نجانی
 له سه عدوللا چکوله و شهر چه موغنی، دوو په رولا یی
 له سه عدینی هه تا فسل و به جیت هیشتن به نوقسانی
 له وهلع و ئیستیعاره و جامی و سیوتی که سهر که وتی
 وه دو ی نه فس و هه وا که وتی و که و تیه مه شقی شه ی تانی
 موتالای ده رسی روژانت نه زهر بازی و ئیشاره ت بوو
 له باتی ده وری سیوتی هه رده لی باباو گورانی
 شه وی سی شه ممه و جومعه هه تا روژ گوره وی بازی
 له تاو که وتن هه تا ئیواری هه ر که وشین و زورانی
 لیبا سی جاهیلانت کرده بهر بو مل قوته ی بانان
 کلاوی لار و پشتینی زل و ئه نگوچکه سوپرانی
 که ده ست کرد به مه نتیق چینس و فه سلکت که حالی بوو
 به ده عیه و فیزه وه بالتیه ده بیت خسته لاشانی
 که وای قوتنی در یژت راست له په نجه ی که وشی سوورده خشا
 که تانی ریشوه دارت پیچ ده دا وه ک به فری
 مووته وول بوو به ده رست، موخته سه رده رچوی له خویندندا
 به پدیت وه ک به یان، ناقیس مه عانت نیوه چل زانی
 خه یالی خویندنی جه معولجه و امیع که وته سهر فکرت
 له گهل مینهاج و ئیبنو لقاسم و ته حریری به ننانی

له ته جریدو مواقیف، قاضی لاریی و چه غمینی
 له ئوستورلاب و زیج و هه نده سه، نه شکالی بورهانی
 له وان عیلما نه هه ریه ک یه ک دووبه حس و مه سه له ت خویندن
 له لات و ابو ته و او بوی وه ک مه لای بوکان و تورجانی
 هه واییکی بلندت که وته سه ر بابوی بروم، نه مجار
 گه رای، سوورایه وه که رکوک و هه ولیر و سوله یمانی
 له په ر ته نه ره وهریی شه ش مانگ له هیچ لایه نه بوی ساکن
 به لی که رکوک و هه ولیر گه ر مه ناخوشه سوله یمانی
 هه وای ئاو و هه وای شاری سنه ت که وته خه یال و چوی
 به سه ت زه حه مه ت که دامه زرای له حوجره ی دارو لیحسانی
 له پاش دو روژ که سوورت خوارد له ده وری شار و باغاتی
 که چاوت که وت به مزگه وت و به بازار و به دوکانی
 وت ته م جی یه جی عه یشه به ده ور و ده رسی قه ت ناده م
 سه فای ئا ویده ر و کانی شه فا و باغ و گولستانی
 شه و روژ کوچه گه ردی و چایی خواردن کار و پیشه ت بوو
 له سه ر حه وزان و باغان چه پله ریزان و غه زه لخوانی
 له به ر ته عنه ی ره فیق و هاوسه ر و باب و براو جیران
 ئیجازه و کاغه زت وه رگرت له پاش عو مر یکی توولانی
 که ده رکه وتی، وه ری که وتی به ره و مال موژده یان هینا
 بیحه مدیلا مه لاما نه هاته وه دایکیم به قوربانی
 له ئاغا و نوکهر و پیر و جه وان، بیمال و ده وله تمه ند
 به ئیستیقباله وه ده رچون له دی، ژن هاته نه سه ربانی

سلاوات لیدرا، شهر بهت خورا، شادی کرا نه مجار
 مه لاماڼ پیاوی چاکه زوو دهناسین ری موسولمانی
 عه بای نایین له لای تاغاوو بۆت هات و موعه ییه ن بۆر
 بهرات و ناش و خانو، موچه و و جی جووت به تهرخانی
 که جیی خۆت گرت و دامه زرای و نهختی ئیحتیرامت بۆر
 به جیت هیشت مینه ر و میحراب و نه حکاماتی قورنانی
 له نه بوابی قهزاو ده عوا، له جهرح و تهزکیه ی شاهید
 بلا بۆچی عیبادت شهرت و روکنی جومعه نازانی
 وه تاغت کرده مه نزل لای سه روی تاغاوو دانیشتی
 به چوکدا هاتی وه ک بولبول به قه ووالی و زمان پانی
 ئیتر ئینسافه تاکه ی ره حمی خیریکیش به خۆت ناکه ی
 هه تاکه ی تالیپی دنیا، رفیقی نهفس و شهیتانی
 سه ر و ریش و سمیلت پاک سپی پوون و ددانت کهوت
 سه ری بی مه غز و دهستی له رز و بالای خوار و گوچانی
 ته مای چیت ماوه به و گوچی که ی گران و چاوی نابینا
 ئیتر تاکه ی به غه فلهت هه ر وه کو تفلای ده بستانی
 نه ویستاش تا کو ماوی تا نه مردوی چاره سازی که
 چرای خیرات و تاعهت هه لکه بۆنیو قه بری زولمانی
 له کرداری خراب و قه ولی بی مه عنی په شیمان به
 ده خیلت هم له پاش مردن به کار نایه په شیمانی
 له بهر قاپی خودا راوهسته عه فوی لی ته مه ننا که
 به سۆزی سینه و و جهرگی که باب و نه شکی بارانی

له بهر دهركى خودا كهس ناهوميد و بى نه سيب نابى
 مهلى جورم و گونا هم زوره مه ئوسم له ئي حساني
 خودا وهندا به حه قى زاتى بي چون و سيفاتى خوت
 به تهورات و به ئينجيل و به ئيعجازاتى قورئانى
 به عرش و كورسى و له وح و به هشت و جهننه تولمه ئوا
 به ته سبيح و به ته هليل و سجودى خه يلى رووحانى
 به حه قى ئادم و شيس و شوعه يب و نوح و ئيبراهيم
 به زولكيفل و مه سيحاو و كه ليم و پيرى كه نعانى
 به تاقي دو بروى سه ردار و سه رحه لقه ي ره سولانت
 به ته هل و به يت و ته سحاب و ره فيق و دوست و خو يشانى
 به سيدقى حه زره تى سيدديق و عه دلى حه زره تى فارووق
 به زوهدى حه زره تى حه يدەر، به زيننوره ينى عوپسمانى
 به ته خلاقى حه سەن، خو ينى حوپسين و باقى مه زلومان
 به نه وحه ي فاتيمه ي زه هرا له گه ل فرميسكى چاوانى
 به نوورى پاكى زه ينولعابدین و باقر و جه عفر
 به مووساى كازم و سه برى رهزا، شاهى خوراسانى
 به ئيخلاسى ته قى و هم نه قى ته مجار نه جاتم بى
 له دهست مه كر و فه سادى نه فس و ته سويلاتى شه يتانى
 به حه قى عه سكه رى و مه هدى، به حه قى قاسم و سه لمان
 به حه قى عه شقى شاهى بايه زيد و پيرى كه نعانى
 به حه قى بو عه لى و يو سف، به عه بدولخاله ق و عارف
 به حه قى خواجه يى رامتينى و پيرى عه زيزانى

به حەققى خواجە باباى سەماسىي و ئەمىر سەيىد
 بە عىززى شاي نەقشەند و بە قوربى غەوسى گەيلانى
 بە حەققى شامى عەتتار و بە يەعقوب و عوبەيدىللا
 بە حەققى زاهىد و دەرويش و باقى قوتبى رەببانى
 بە حەققى عوروە تولوسقا، پە سەيفوددىن و سەيىدنوور
 بە ئەتواری حەبىبوللا و مەزھەر، جانی جانانى
 بە حەققى شامى دىھلى، نوورى سىنەى حەزرەتى خالىد
 بە ساداتى کىرامى نەھرىە و پىرانى عوسمانى
 زلیل و بیکەسم کەوتوم لە بەردەرکى خودایى تۆ
 گوناھم زۆرە بمبەخشە خوداوەندیکى مەننانى
 بۆ خۆت فەرمووتە پەردەى عەیبى کەس هەلناگرم یارەب
 بپۆشە عەیبى ئەم بیچارە تۆ سەتتارى عەبیانى
 بۆ خۆت فەرمووتە غەففارى زنوبى ئەھلى عیسیانم
 ئەمن تۆبە، ئە تۆ بمبەخشە، بەخشەندەى گوناھانى
 بە قوربى قابەقەوسەینى رەسولانت بگە فریام
 لە وەختى نەزەدا مەرگى بە ئیمان و بە ئاسانى
 خەجالەت بارى قەبر و حەشر و میزانم نەکەى یارەب
 لە دنیا و ئاخیرەت هەر تۆ خوداوەندیکى رەحمانى
 لە سفرەى نىعمەتى خۆت (جەوھەرى) بى بەش نەکەى یارەب
 کەریم و موحسین و موعتى، وەدودو ساحیب ئیحسانى

« شینی وه تهن »

دهمیکه روژ و شه و کارم ده مادهم زاری به و شینه
سهر و بهرگم له هیجرانی وه تهن سهر تا به پی شینه
نه خوشن میلله تی ئیران، ته بیبی ده وله تیش ناشی
نه تیجه ی ئینتیزاریش بو خوشی میلله ت نه خوشینه
هموو یاران له بیکاری ده کهن تیکراری بیعاری
وله تی تیکرار و کاری من همووی یاسینه یا شینه
شهراب و شاهید و شه معم له شه ودا شوعله یی ئاهه
شه ودم عاديله شیعرم که ئاخریان هموو شینه
ده جوشم ههروه کوو قازان ده ریژم نه شکي وه ک باران
نه ماوه جو شش و کو شش شهوی من بویه جو شینه
هه تا جو شش نه کا به حری ئیراده و عهزمی مهردانه
له لام بی حاسله ئهم قیل و قاله، وه ختی کو شینه
ده پوشن چارشهوی عار و ده نو شش جامی بی عاری
نه تو مهردی له بو پوشاکی تو پوشینی پووشینه
له نه شکي ههروه کوو یاقووت پیاله ی چاو له باله ب بو
شه و روژ کار و باری (جه وهه ری) له م باده نو شینه

نەم پارچە شیعەرە و نەووەی دواوەم لە کتێبی (شیعری بەرهەلستی لە کوردستانی ئێران) کوکراوەی کاک مەحموود زامدار بە گیرکەوت.
 کاک مەحموود نووسیویە لە سالانی (۱۹۴۵ - ۱۹۴۶ ز) داروژنامە یەکی ۸
 لا پەڕەیی بە دوو زمانی کوردی و فارسی لە تاران پێتەختی ئێران بڵاو
 دەبووەوە کە نیوی (کوهستان) بوو وە نەو دوو پارچە شیعەرە ی جەوھەری
 لە ژمارە ی (۲۹ و ۳۶) ی نەو روژنامە یەدا بڵاو بیوونەوە .

« نیفاق و ئیختیلاف »

وا دەلێن کوردانی ئەترافی شیمال مەردانە بوون
 باوە فابوون تالیبی مێهر و وەفای بیگانه بوون
 عاشق و مەفتوونی عیشووە و غەمزە کە ی جانانە بوون
 ئاخۆ راس بێ یاکە خەلکی تابیی ئەفسانە بوون ؟
 چاکە تیئفکەرین لە ئەحوالی وەتەن
 بووچی وای وێران بوووە مالی وەتەن
 عیللەتی ئەسلی نیفاق و ئیختیلافی میللەتە
 باعەسی ئەم ئیختلافاتە گەزافی میللەتە
 ئەم هەموو بەدبەختی یە ناشی لە لافی میللەتە
 چاری ئەم ناچار یە باز ئیختیلافی میللەتە
 لەت لەتە جەرگم لە دەس ئەم میللەتە
 کوێت کوێت بەرگم لە دەس ئەم میللەتە
 ئەو دەلێ ئەم سوننی یە و (کافر)، بە شیخە موعتەقید
 ئەم دەلێ ئەو شیعە یە و بو سەبب و رەفزە موستەعید
 ئەم دەلێ ئەو زالمە و مایل بە جەور و موستەبید
 ئەو دەلێ ئەم یاغی یە، ئەم باغی یە، ئەم مونته قید

داد له دهس ئه حوالی جو مهالی وه ته
 داد له دهس ئه عمالی عوممالي وه ته
 پيشه واکانمان ده کهن هر يه ک به نه وعی ئيجتیهاد
 نه ده کا له و ئيجتیناب و نه و ده کا له م ئینتیقاد
 نه ده دا نيسبهت به کرداری نه وی تر ئیرتیداد
 نه و ده کا نيسبهت به گوفتاری نه وی تر ئیستیناد
 زار و بـیـزارم له بـیـکاری وه ته
 هـمـهـمـی عـارم له بـیـماری وه ته
 نه ده لی من باده نوشم باده یی سه رشاره خوم
 نه و ده لی من تالیبی یارم، فریبی یاره خوم
 نه ده لی من حیزبم و به رتیل له دهس نه غیاره خوم
 نه و ده لی من خادیمم و انیعمه تی ده رباره خوم
 نه م گه زاف و نه م خرافاته چی یه ؟
 بـاعـیـسی نه م ئیختیلافاته چی یه ؟
 (جه وه ریی) تا قهومی ئیمه یه کدل و یه کسان نه بن
 تابیی نه مری خوداو په یره وی قورئان نه بن
 تابیعینی موسلیمین و حه لقه یی مه ردان نه بن
 تا موبیی^(۱) ... و نه مری ئولولئه مران نه بن
 مـوشکـیـله نه م ده رده ده رمانی ببی
 زه حـمـه ته نه م هـیـجره پایانی ببی

له م چەند شەمەرە کە هەر تۆزە ی له دەمی بە کێکەو وەرمگرتووە، هە
 ئەزەلێکن کە جەو هەریی بە حاجی سەید عەبدوللای شەمزینی دا
 هەلکوتووە و هەر ئەوەندە ی بە و لاشمی و لار و ویری لێ ماوە

ئەرێ ئەرێ پیری شەمزینم
 ئەرێ ئەرێ کۆلە کە ی دینم
 ئەرێ ئەرێ رۆحی شیرینم
 خودا بـمـکا بە قوربانت
 فەقیر و موستەمەندی تۆم
 گـرـفـتـاری کـمـمەـندی تۆم
 شەو و رۆژ دل لەبەندی تۆم
 خودا بـمـکا بە قوربانت
 ئەتۆ ئە ولادی گەیلانی
 ئەتۆ شـاـبـازی شـیـخـانی
 ئەتۆ دەرمانانی دەرمانی
 خودا بـمـکا بە قوربانت
 بە جامی عیشقی تۆمەستم
 لە عیشقی تۆوەیە هەستم
 گـرـفـتـاری سەر و دەستم
 خودا بـمـکا بە قوربانت

« داری تووبا »

ماموستا مه لا محهمه دی نه یوبی که ئیستا له بۆکانه کوتی بو خوم له خودالیکو شبوو ماموستا مه لا حه سه نی جه وهه ریم بیست کوتی: سەردار (سەرداری بۆکان^(۱)) که تووبا خانمی خوشکی دابو به عه بدوللا خانمی کوری حاجی شیخالیکانی حاجی^(۲) له ک، به دواي داناردم، منیش چوم. سەردار کوتی ماموستا بویه زه حهمه تم وه بهر داوی که موقته دیر^(۳) له خزمهت خوت دایه ی و له باتی من پچی سهریک له تووبا خانمی خوشکم بده ی. منیش موقته دیرم هه لگرت و هه ستاین به جوته سواره روین بو حاجی له ک، موقته دیر که هه م راسپارده ی سەردار و هه م راسپارده ی ماله وهش بوو بۆ لای تووبا خانم. که گه یشتینی منی به یری کرد

۱ - سەرداری بۆکان: مه به ست سەردار حهمه حسینیکانی کوری سەردار سه یفه دینیکانی کوری سەردار عه زیزخان فه رمانده ی ته واوی هیزه کانی سهرانه ی ئیران له سهرده می ناسره دین شایه.

۲ - حاجی له ک دی یه که له باکوری بۆکانه وه له ناوچه ی چومی مه جیدخان له سەر پینگای بۆکان و میانداوه.

۳ - موقته دیر: نوکهری سەرداری بۆکان بوه. له بهر ئه وه ی زور له مالی سەرداردا ده مینیه وه و خزمهت کاریکی دلسوز و پاک ده بن و جی متمانه ی ده ری و ژووریش بووه، سەردار به سهرینی خوی گوندی حه ساربلاغی به پاداشت پێداوه و کردویه به خاوه ن ملک.

بۇ ۋە تاغى دەرى و بۇ خوشى چوو بۇ ۋە تاغى ژوورى بۇ لاي تووبا خانم.
 زور دانىشتم موقتە دىر ھەر نە ھاتە ۋە. منىش زور بى تاقت بووم، چاوم
 گىرا قوتو قەلە مىك (قەلەم و دەۋات) لە سەر تاقتە يەك دانرا بوو. ھىنامە
 خوارى چوار شىعرم داناو ناردەمە ژوورى بۇ موقتە دىر. موقتە دىر لە لاي
 تووبا خانم شىعرە كان دەخوینىتە ۋە لى يان حالى نابى. تووبا خانم
 بى سەۋاد بوو بەلەن ژنىكى عاقل و زىرەك و زور تىگە يشتو بوو، دەست بە
 جى تى دەگا. بە موقتە دىر دەلى ئەۋە شىعرى كى يە؟ ئەۋىش دەلى شىعرى
 مامۇستا مەلا ھەسەنى جە ۋە ھەرى يە! تووبا خانم دەلى بۇ مامۇستا
 مەلا ھەسەن لە كوى يە؟ موقتە دىر دەلى ئاخە من لە خزمەت ئەۋدا ھاتووم.
 ئەۋە لە ۋە تاغى دەرى يە! تووبا خانم دەلى كۆرە جا چۈن كارى وات
 كرده؟ ئەۋت بە جى ھىشتە ۋە بۇ خوت ھاتوى بۇ ئىرە؟ كۆرە نامە ھەستە
 زوو برۆۋە خزمەتى ئابرومان دەچى!!

« ئەۋەش شىعرى دارى تووبا »

ئەي جەنابى موقتە دىر ئەي ھەمدە مى شەۋگارى دوور
 بۇچ رەڧىقى خوت بە جى ھىشت و بە تەنيا چوۋىە ژوور
 گەر دەلى تۇ ئەھلى عىلمى ئىرە جىگاي تۇنى يە
 خىر، لە ھەق گەر لانە دەي ھەر بۇ مەيە خور و قوسوور
 دارى تووبا سىبەر و بەرگ و بەرى ھەر بۇ مەيە
 ھەر دەبى من بىچمە ژىرى و تۇ تەماشاكەي لە دوور
 تاقتە تى ھىجرم نى يە تۇ خودا لە من دوورى مەكە
 يا ئەتۇ زوو بىرە دەر، يافەرموو تا منىش بىمە ژوور

« نازانم جه وهه ریی نه و سنی شیعره ی خواره وهی له ولامی کنی داکوتوه؟ »

شیعری نه غزو نه سړی پر مه غزت وه کو ئاوی حه یات
گه یینه سهر مردوی دلم نه حیا هو مین به عدیل مه مات
مه زره عه ی رووحم وه کوو دهشتی حیجازی تشنه بو
تو ونیه تی لاچوو که هاتن هه ردو وه ک دیجله و فورات
مه سته له ی مه شهووره هه رجاری ده لّین خوشه به دهشت
مو خلیسی توم و له دل ده رناچی تا یه و مولمه مات

« هه ناسه ی وه سل »

به فری هپجرت قولله یی کیوی دلی وا گرتوم
مه ر شه مالی وه سلی تو ئهم به فره بتوینیته وه
ئاوری دووریت وه ها جه رگ و دلی سوتاندووم
مه ر هه ناسه ی وه سلی تو ئهم ئاوره بکوژینیته وه

« جه وهه ریی به بۆنه ی هاتنی حاجی سه ید عه بدوللای نه هری بۆ سابلاغ ،
« و موکوریان نه و چوار شیعره ی خواره وه ی کوتوه ،

گولی گولزاری نه هری هاته نیو باغ
چرای ساداتی شه مزین هاته سابلاغ
موباره ک بی قودومی جه زره تی شیخ
شفایه بۆ نه خوشیو قهلبی ناساغ
هومایه هاته نیو ئیمه خودایه
له نیو لابه ی چه قه ی کوند و قره ی زاغ
موسولمانان بکه ن تۆبه ی نه سوحی
به قهلبیکی سه حیح و بیدرو و ساغ

« نه م سنی شیعره ی خواره وه هی پارچه ههلبه ستیکی دریزی نه ماوه ،
ته ی نه سیمی سوبحده م وه ی شاره زای دهشت و دهره
خۆم به قوربانی شنهت بم ههسته زووبه وا وهره
زۆر ده میکه ئاره زوومه وا بنیرم قاسدیک
بۆ حوزووری خوشه ویستم بۆ سهرم تاجی سه ره
کاغه زیکت بۆ ده نوو پسم زۆر به زه وق و ئاب و پتاب
ده ی ده مه ده ستت به لان تۆ خودا زه ریفی هه لگره

دهبیر و تهوحیدی و مفتی زاده و جاوید هەر چواریان مهئموری ئیداره‌ی
 سجیلی تهو ده‌می بۆکان بوون. جاوید خه‌لکی سنه بوه، مفتی زاده کو‌ری
 مفتی سابلأغه، تهوحیدی زاوای ده‌بیری ئاغای گوندی (سنی کانیان) له
 باکووری بۆکان بوه. ده‌بیر ته‌نیا کچینکی بوه که داویه به ته‌وحیدی. جاکاتی
 ده‌مری ملکه‌که‌ی بۆ ته‌وحیدی ده‌بنی. جه‌وه‌هریی له تاکه شیعرینکیدا هەر
 چواریان به سەر کردوته‌وه. جه‌وه‌هریی زۆر جه‌فه‌نگی و قسه خوشیش
 بوه، کاتی پئی ده‌لین قوربان ته‌وه بۆچی دلت زۆر له‌لای مفتی زاده‌یه؟
 ده‌لنی ئیوه فه‌ساتی مه‌که‌ن ته‌و کو‌ره مه‌لایه و منیش کو‌ره مه‌لام بۆ خۆمان
 پێک دین.

جه‌وه‌هریی که له گه‌ل هەر چواریان دوست بوه ئا‌وای بیر کردون:
 ده‌بیرم هه‌ر ده‌بیره وه‌ک زمانم زکری ته‌وحیده
 دلم مه‌شغولی مفتی زاده‌یه و موخلیسی جاویده

عیلم و هونه‌ر و جه‌وه‌هری زاتی چی‌یه ماله
 بۆ ته‌جره‌به پروانه که سنی روبعی که ماله (کمال)^(۱)

۱ - ئەم تاکه شیعره‌م له کتییی میژوو و ته‌ده‌بی کوردیی موکوریان به‌رگی
 دووهم لاپه‌ره‌ی ۱۵۵ نووسراوی خودا لێخوشبوو میرزا برایمی ته‌فخه‌می
 وه‌رگرتوو. میرزا برایم ده‌لنی خودا لێخوشبوو ماموستا مه‌لاحینی مه‌جدی له
 ولامی جه‌وه‌هریی دا ئا‌وای کوتوو:

جه وهه ریی که مالی له ئالبلاغ (دنی یه که له نزیک بوکان) ده بئی و سالاریش
 ناغای نه وی بوه. له و قه سیده یه دا گوزهران و چونیته تی ژبانی شپزه ی
 خویمان بو ده گیریته وه. جا ته ماشاکه ن پیاوی وه ک جه وهه ریی له نیو
 نیمه دا چونی لینی قه و ماوه ! نه نان، نه ئاو، نه پوڤ و نه وت، نه ئاوردو، نه
 هیچ ا به زمانی به پوژوه وه ئیواری بو به ربانگ دیته وه مالی له باتی هه موو
 چیشته و خوارده مه نی یه ک ته نیا گوزه له ئاوکی بو داده نین. به پراستی پیاو
 شهرم دای ده گری.

« جحیلی تازه زاوا »

قه سیدی ک داده نیم شیعی فسیح و ساف و غه را بی
 زه ریف و خه نده ئاوهر وه ک کتیبی ئه لف له یلا بی
 بلند و پر له مه عنی له غز و پر مه غز و سروور ئاوهر
 له نیو جهرگهی قه سیدان وه ک جحیلی تازه زاوا بی
 هه چی وه زعم هه یه پاکی ده پوو سم هیچی نابویرم
 هه چی ده ردم هه یه پاکی ده لیم ئه علا چ ئه دنا بی
 په ریشانی و غم و مهینه ت له ده وره م حه لقه یان داوه
 به عومری خوم گوومان نا که م وه کو ئه و ساله قه و ماوه
 له سوختی دارد ا سوختم له گوینی و دهسته چیله ش دا
 هه موی سه ریه ک بخه ی هیچی نه ییلی کوره یه ک نابی

ئه و تازه جه ماله که ده لن عیلم که ماله

ته شبیهی به هه ر سنی ته په فی نه تشی خه یاله

وه تاغم بۆته نیو مالی که سیف و پر گه نه و قرنوو
 له تاو کیچ تا کو روژ قهت بیست ده قیفه راحه تم نابیی
 له بهر بییشوانی هاوین گایه کانم ناردده نه و دی یه
 ته پاله شمان نه بوو، که م بوو، په شی بیست روژ نه گهر مایی
 که ته ندوور داده خه ن دوکهل فه زای مال پر ده کا وه ک مژ
 وه کو توونی حه مامیک ده رک و روچنه ی پاکي گیرایی
 به روژدا کار و جیگه م خویندنی نه وراد و میحرابه
 له بهر قووله و هه را گو یچکه م له قورئان خویندنی نابیی
 شه وی دواي نو یژی خه وتنان چوم تفاق بو ماینه شی بینم
 ته ماشای کا ده که م هه ی هوو هه موی سی باری چا نایی
 به روژو بووم له بو ئیفتار له مزگه وت چوومه وه مالی
 کوتم برسیمه چیشت و نان و چایی حازره بابیی
 له جوابدا پیی کوتم کابانی مالی چاره سازی که
 نه قهند و چاو رونت ماوه، نه وتیش حه و دره م نابیی
 له جیی نان کوزه یه ک ئاو داندرا وه ک ده وری نه سحابان
 کوتم ره بیی شوکور یا ره ب که تو نه یده ی ته ویش نابیی
 خولاسه تا سه عاتیک که و تمه نیو به حری خه یال و خه م
 خودایا چون ده بی و کارم به کی چا بیی
 سه دایه هاته گویم نه ی (جه وه ری) بابه س بی ده ردی دل؟
 ده بی کاری هه موو چایی که سی سالاری ئاغانایی
 له هه ر دوده ستی وه ک هه وری به هاری زیر و زیو ده رژی
 له به گزاده و له دیوکری وه کوو نه و پیاوه چا نایی

« شینی حاجی شیخ عه بدولقادی نه هری که له گهل تا قمیک »
« له خودا په رستانی پایه به رزی کورد به دهستی پیسی »
« نه تاتورکی گلاوی خونریژ شه هید کران »

ره فیقان با بکه یڼ شیوه ن که وهختی هیجری یاران
پاله و شوشه بشکینین که شادی روی له شیوانه
بیساتی عه یش و خوشی هه لگرن، نوره ی غم و دهرده
هه مو لایه سیا پوښ بن که تازییه ی پیری مه یخانه
پلین ساقی له باتی مه ی پیالیک پرله خه م بیني
بلین مو تریب ده ف و نه ی لابه ری جا وهختی نه فغانه
حه ریفان، تا کو ئیسته به زم و ره زم و چه پله ریزان بوو
نه ویستا وهختی قورپیوان و نوبه ی شین و گریان
له هه ر لایي که ده تدی مه جلیسی ئاوازه خوانی بوو
له هه ر کوشکی ده بیني ئیسته واوه یلا و له خودانه
دریغا پستی ئیسلامی به جاری تیک شکا حه یفی
که شای دنیا و دین یه خسیری دهستی زولمی ترکانه
شه می شه مزین و غهوسی سانی و هانی و گه یلانی
ره واجی دینی نه حمه د بوو چرای ئیران و تورانه
له پاش چه فتادو چند سالی له دیاربه کری به دهست تورکان
له گهل جه معی له سادات و پشایخ بوونه نیثانه
یه زید و که ربه لا نه ورؤ که مال پاشا و دیاربه کره
که نه و سید و مه لایه ی کرد به ناحق تیره بارانه

دلم بو شیخ محهممه د پر له زووخواوه مه کهن مه نعم
 که دو جوگه له خوین جاری بکه م له وهردو چاوانه
 که سی بو عالم و عابید، نه جیب و عاقل و کامل
 ده بی هه رخاک به سهر دا که م له پاش نه و شیخه نو جوانه
 له پاش ساداتی نه هری مردنم زور خوشتره له زیان
 له دوا ی نه و خانه قا چوله ده با کویر بم له چاوانه
 بناغهی دینی ئیسلامی سهر و بن بو، و تیک روخا
 له بهر یه ک هاته دهر حیفی به توپی زولمی ترکانه
 ره فیقی ئیبنی مولجهم، یاری شومره گه وره یی ترکان
 که قه تل و عامی کردن بی خه تا نه و پیاوه چاکانه
 که نه و شیخ و مه لا و ساداته یان هیئانه پیی ئیعدام
 له پیی سیداره راوهستان و فهرمویان به کوپردانه
 ته ماشای گهردن و دار و ته نافی ئیمه کهن به لکوو
 له دوا ی ئیعدامی ئیمه توله بستینن له ترکانه
 له ریی دینی موحه ممه د سهر برین زور فخره بو ئیسلام
 له مردن قه ت مه ترسن کوشتنی واره سمی پیاوانه
 له سهر ریی دین و شهرعی موسته فاقه ت لامه چن کوردان
 که لاموللا قه بول کهن چاکه نه ک قانونی ترکانه
 نه وه ی ترکان به سهر ئیسلامیان هیئانه به هیچ ده وری
 نه ماندی غه یری حه ججاج و یه زید و شومری شه یتانه

مه لا طه قاسمی مه لای مزگه وتی بیلالی حه به شی بوکان کونی
 خودالینخو شبو کاکه حه مه ی کوپی حاجی حسینا غای داشاغل شیعی
 جه وهه ریی زور له بهر بو. حیکایه ت و قسه ی خوش و قسه ی جه نه نگیی
 نه وی زور ده زانی. کاکه حه مه ده یکوت من زور له خزمه ت ماموستا مه لا
 حه سه ن دا بووم و زور شتی جوان و نه بیستراوم لی بیستوه ا به داخه وه کاکه
 حه مه مان له ده ست ده رچو. منیش له وهه مو شته ی بوی ده گیرامه وه ته نیا
 دو شتم له بیر ماوه یه کیان حیکایه تی سوفی ساله و یه کیشیان سنی شیعه ره که
 بو نه و به حمان به گی تیکانته په ی کوتوه.

« حیکایه تی سوفی ساله »

حاجی سه ید عه بدوالحکیم زه مبیل پیاوینکی ده بنی نیوی سوفی ساله
 ده بنی سوفی ساله جارینکیان له گهل ژنه که ی لی یان ده بنی به شهر. ژنه که ی
 زوری لامجومی له گهل ده کا. سوفی ساله ش زور توو به ده بنی ته لاق ده خوا
 و پنی ده لنی هه رسنی ته لاقت که وئی له سه ر دو تر و نیوینک. ژنه که ش ده لنی
 نه وه قبولم کرد. سوفی ساله دوا ی تاوینک که خا و ده بیته وه و دیته وه
 سه رخوی، دلی ده که ویته غایله و ده چنی بو لای حاجی سه ید
 عه بدوالحکیم و کاره ساته که ی بو ده گیریته وه. نه ویش برینکی به سه ر دادی
 و ده لنی ته لاقت که وتوه. سوفی ساله ئیدی قوتی لیفورمیش ده بنی و
 هه لده ستی به ره و تورجان ملی ری ده گری. حاجی بابه شیخ له مال نابنی له
 مه لاکه ی له وی ده هر سنی نه ویش ده لنی ته لاقت که وتوه. سوفی ساله به ره و
 بوکان دیته خواری لای هه ر مه لایه ک ده چنی ده لنی ته لاقت که وتوه دیته

بۆکان ههروای پنی دهلین. نهوجارو له دینهاتی فەیزوللابه گیی ده کا، ده چینه
 بهرده زهرد، ئینگیی کهند، ده رزی وهلی هه ر نهویه که بیستویه تی. ده چینه
 قهلهنده ریش ههروا. له وینوه با ده داته وه بۆ باغچه و ده چینه خزمهت
 ماموستامه لا حه سه نی جه وهه ریی و نامه ی ماموستا کانی پشان ده دا که
 هه مویان بۆیان نووسیوه ته لاقت که وتوه. ماموستا که ته ماشا ده کا نه وه
 سو فی ساله رهنگی هه لپرو چقاوه و لئوی باری گرتوه، وه ک شیتی لنی هاتوه،
 ده لنی نه رنی سو فی ساله دا بۆم بگیره وه براله بزاتم چونت ته لاق خوارد؟
 سو فی ساله ده لنی قوربان له گهل ژنه کهم به شه ر هاتم زوری توو به کرد بوم.
 منیش ئاگام له خو م نه مابوو، کو تم هه ر سنی ته لاقت که ونی له سه ر دو تر و
 نیویک، هه ر که سیک دو تر و نیو بدات، هه ر سنی ته لاقت که ونی نه ویش
 ده سه جنی قه بولی کرد، ماموستا ده لنی سو فی ساله نامه یه کت بۆ ده نوو سم
 بیه بۆ لای نه و ماموستایانه ی چویه ته خزمه تیان. سو فی ساله ش نامه
 هه لده گرنی و به ره و دوا ده چینه وه لای هه ر کام له ماموستا کان نامه که ی
 جه وهه ریی ده بیننی ده لنی سو فی ساله ماموستامه لا حه سه ن ته لاقه که ی بۆ
 چاک کردویه وه .

نامه که ی جه وهه ریی ئاوا بووه :

دوای سه لام و ده ست ماچ کردنی ماموستا کان ،

دو تر به هه ر حال نیو تر مه حاله
 دو تر و نیو تر به ریشی ساله

جەوھەریی مالى له باخچه دەبن رۆژنیک بە سواریی (سواری چاره‌وی)
 دەچن بۆ تیکانته په بۆ دیدەنی ئەورە حمان بەگ. که ده‌گاته نیو دی، خیزانی
 ئەورە حمان بەگ له گەل نۆکه‌ران بەرەو پیری ماموستا دین. ماموستا دەلنی
 ئەی ئەو ره‌حمان له‌کوی په ؟ ئەویش دەلنی قوربان چوه بۆ بۆکان.
 جەوھەریی دەلنی بۆکان بۆ چوه ؟ خو قەرار وانه‌بوو پچن بۆ بۆکان اخیزانی
 ئەورە حمان بەگ دەلنی قوربان نه‌ده‌چو به‌ زۆر بردیان بۆ بۆکان بیکەن به
 ره‌ئیسى سندوق. جەوھەریی لاده‌دا. دوایی سنی شیعر داده‌نی و بۆ
 ئەورە حمان بەگی به‌جی دیلنی. ئەورە حمان بەگ دیتەوه، میوانیکی زۆری له
 گەل دەبن، ده‌پرسی له‌ و ماوه‌یه که من له‌ مال نه‌بووم، میوانی که‌سیک،
 نه‌هاتوه ؟ دولین به‌لنی ماموستا مه‌لا حه‌سه‌ن ته‌شریفی هینا. دەلنی ئەی
 هیچی نه‌فه‌رموو ؟ قاقه‌زی، شتیکی نه‌نووسی ؟ یه‌کنی له‌ پیاوه‌کانی دەلنی ا
 به‌لنی سنی شیعری بۆ تو نووسیوه. ئەویش دەلنی بیخوینه‌وه. دەلنی بۆ تو
 نووسیوه. دەلنی باشه‌ بیخوینه‌وه. پیاوه‌که‌ی ئەورە حمان بەگ ده‌لنی ئاخر
 هه‌ر بۆ خوتی نووسیوه. ئەویش ده‌لنی ئاخر قه‌ی ناکاا جنیوی نه‌داوه به‌ من
 بیخوینه‌وه اکابراش شیعره‌کان ده‌خوینیتەوه. ئەورە حمان بەگ دو شیعری
 هه‌وه‌لنی پنی خوش ده‌بن. به‌لام شیعری ئاخری که ده‌خوینیتەوه ده‌لنی ئەوه
 چى یه‌ مه‌لا حه‌سه‌ن له‌ ئاخریدا هه‌ر تیکی ده‌دا.

ئه‌و سنی شیعره‌ شیعری نیوه راستیان هه‌ر دو له‌ ته‌که‌ی له‌نگه. نه‌متوانی
 به‌ینه‌وه سه‌ر راسته.

ته‌شه‌ ککور واجبه‌ به‌ه‌ به‌ه‌ که‌جیی فه‌خر و موباهاته
 ده‌لین شاهم له‌ بۆکانه‌ ره‌ئیسى ئینتیخاباته
 به‌ بى‌ ده‌ستووری ئەو زاته‌ ره‌ئى بده‌ی نابى
 له‌ قانونی حه‌قدا جزات سزاواته‌؟؟
 ئەگه‌ر ده‌وره‌ی عه‌داله‌ت بى‌ ره‌ئیس قه‌ت پیاوی که‌ر نابى
 هه‌مووشت بۆته‌ که‌ر بازار و مه‌جلیسیش خه‌رافاته

« جه وهه ریی تووتنی نامینی ده نیری بۆ لای خه لیفه سه ید خدری
« داشاغل بهم شیعرانه داوای تووتنی لی ده کا »

ئه ی جه نابی موسته تاب سه یدی عالی نه سه ب
ئه ی موریدی قادری و غهوسی گه یلانی نه سه ب
ئه ورۆ دو رۆژه له مالمی نۆبه تی میهمانه
فه رموو با ده رچی له مالم کافری دیوی لامه زه ب
بۆ ده وای ئهم نۆبه تی یه توتنیکم لیت ده وی
نهرم و خوش و زرد و جوان، تای نه بیتو مونته خه ب

له جیژنیکدا جه عفه راغای که ریمی ئاغای قوونقه لا ووتار ده دا و
جه وهه ریش له وی ده بی. دوا ی قسه کان جه وهه ریی هه ر له وی نه و
چوارینه ی خواره وه ده هونیه وه و ده ی نیری بۆ که ریمی و نه ویش
چا که یکی زوری له گه ل ده کا. لیره دا جه وهه ریی تا قانه یی خوی راده گه یه نی
وقسه زانی که ریمی پندا هه لده کیشی .

وهه ده زانی هه ر ئه من ساحیب وجود و جه وهه رم
هه ر خه تابه ت ده ست و داوین په رله له عل و گه وهه رم
تسا له جیژنیدا که ریمی هاله سه ر نوتق و خیتاب
بۆم موسه للهه م هوو که من شیا گردی لاغای جه عفه رم

« ره زاشا گۆچانیک به خه لات ده نیری بو حاجی بابە شیخی جه میان و »

« جه ره ریش پیرۆزبایی پنده لن »

روژی جیژن و شادی به یاران وهرن باکووه بین
زاهید و سوفی و ده درنیین گوی نه دینه واعیزین
موترب و ساقی بلا بین دهست به تار و جامی مهی
بو ته ماشا بین به له نجه دلبهرانی نازهنین
سوپبول و ریحانه و گولناز و شهوبو و سووره گول
خال و په رچه میان و ده درخن خونچه بینه پیکه نین
سهرو و شمشاد و چنار و نه خل و نار و ناروهن
رابوهستن، ببنه خزمه تکار، لاله و پاسه مین
هه وری ره حمهت با ببارینی له سهر گولزار و باغ
بای سه با با بیننی بیننی ره وله یی خولدی به رین
سهف به سهف غیلمان بلا بین دهست به تار و جامی مهی
دهسته دهسته بو نه ووا و خونیا گهریی بین حورعین
تاق و جووتی تاق به تاقم بچنه پیشوازی خه لات
وا نه میر هینای له لای شاهه نشه هی ئیران زه مین
واریسی ته ختی که یان سولتان ره زاشای په هله وی
سیبه ری نه من و نه مان و ساحیبی ته خت و نگین
یه کسه دا و ئاوازه بادهستی دوعا پیشی خودا
بو ده وامی ده ولت و عومری شه هه نشا را گرین

وَاَعَسَايْكِي مَوْرَه سَسْع پَر جَه وَاھِر ناردی بُو
 حاجی باباشیخی^(۱) جَه میان^(۲) نَه سلی خه یرو ل موره سَلین
 سَاحِبِی سَه یف و قَه لَه م حاجی و غازی و پِیشَه وَا
 سَاحِبِی شَه رَع و تَه ریقی موقتَه دای موقتَه قین
 تَه و عَه سایه بُو شکستی حاسیدانی تَه و بلی
 وِه ک عَه سای موه سایه یه عنی تیلکه سَه عَپانون موبین
 سَه ت هه زار جارت موباره ک بی خه لاتی پادشا
 تَه و یه دی به یزاو عَه سایه هه ردو ثایاتی مَه تین
 بُو نیساری تَه و خه لاته من که ده ستم خالی به
 روحی خَوَم هیناوه فهرمو تَه ی ره ئیسولعاریفین
 بُو عوموم تَه و رَو که جَه میان مه لجه تُو دارولئومید
 خاسه بُو تُو (جَه و هه ریی) حه مده ن لیرره بیلعاله مین

۱ - خودالینخو شېو حاجی باباشیخ که ماموستایه کی به رز و زانایه کی گه وره
 یوه، هه رهل مالی له جَه میان بوه پاشان مالی چوته تورجان.

۲ - دنی به که له باشووری بُو کاله وه که چینگای بنه ماله ی شیخانی زه مبیله.

جه وهه ریی له گهل سه لیمخانی تیکانته په ده چن بو باغچه بو دیده نی
سه عید خانی نه ده می و ده شیه وی له وی جی بخوازیته وه و مالی بچینه
باغچه. به لان که ده چن سه عیدخان له مال نابی و له کرکره ده بی.
جه وهه ریش نه و سنی شیعره ی خواره وه ی بو ده نووسی:

جه نابی نه ده می نه ورۆ له گهل ئاغای سه لیمخانی
به جووت هاتوینه باغچه ی تو به ره سمی دید و میهمانی
به بی تو باغچه بی سهیر و سه فایه، دل له غه مدایه
له فهیزی مه قده مت شادمان بکه تو غه و سی گه پلانی
نه گهرچی جه وهه ریی پیره له جه می ئیوه دا به لکو
شه و قیکی تازه ی بیته سهر وه کو نه و پیری سه نغانی؟

« ئاشى جامەرد»^(۱) »

جەۋھەرىي سالى ۱۳۲۲ى ھەتاۋى لە دىنى جامەرد مەلا دەبىنى. قاسماغاي جامەرد رۇژىك بە مامۇستا دەلى قوربان خەيالىم ھەيە ئاشىك دروست كەم كە لە و نىۋەدا تاق بىنى لۇتف بىغەرموۋ نامەيەك لە زمانى مەۋە بنووسە بۇ ۋەستا ئەحمەدى ئەللەمرادىي كە يەكجار ۋەستايەكى قابىل و سەردەرچوۋە، با بىنى ئەۋ ئاشەمان بۇ دروست كا، ئەگەر نامەكەي بە شىئەر بۇ بنووسى زۇرى پىنخۇش دەبىنى و زوۋ بە دەنگمانەۋە دىنى. مامۇستاش لە بەروارى ۱۳۲۲/۳/۱۸ نامەيەك بە ھەلبەست دەنووسى بۇ ۋەستا ئەحمەد كە بىنى بۇ جامەرد. ۋەستا ئەحمەدىش دىنى بۇ جامەرد و ئاشەكە دروست ئەكا. مەن (نووسەر) كە خەلكى جامەردم زۇرم ئەۋ ئاشە دىيو. ئاشىكى تا بلىنى خىراۋ بە نىۋىبانگ بوو. ئاشىرلىنى ۋەپەز نەدەبوۋ ئەۋ ئاشە لە رۇژەلەتى جامەردەۋە لە موۋچەيەك بە نىۋى دواۋان (دوۋئاۋان) دروست كرابوۋ جا بۇيە نىۋىبانگى بە ئاشى دواۋان رۇيى بوو، لە دوۋ قۇلەۋە (دىۋى بەر رۇژ و دىۋى نىسار) ئاۋىكى زۇرى بۇ دەچوۋ. ئىستاش ئاسەۋارى ماۋە. كاتى ۋەستا ئەحمەد كۈچى دوايى دەكا نامەكەي جەۋھەرىي دەكەۋىتە لاي ۋەستا شوكرەي كۈپى ۋەستا ئەحمەد كە ئىستا ماۋە و لە بۇكانە. چوۋمەلای و داۋام لىنى كىرد. ئەۋىش بە پىنخۇشبوۋنەۋە شىئەرەكانى بۇ نوۋسىمەۋە و پىنى دام كە مىش ئەۋە پىشكەش بە خۈينەرانى بەرپىزم كىرد.

۱ - جامەرد دىنىيەكە لە ۲۵ كىلومىترى رۇژەلەتى بۇكان لە سەر جادەي سايانقەلاۋ بۇكانە.

ئوستادى دانا مىرزى خۇش ئەخلاق
 بە عىلم و سەنعت مەشھۇرى ئافاق
 ۋەستى ئىھمەدى ئەللا مىرادى
 نىيۈت رۆيشتۈۋەۋادى بىۋەۋادى
 ئەتۈشە خىيىكى رەند و جەۋانمەرد
 زەحمەت قەبۇل كە تاكو جەۋانمەرد
 تەمامە ئاشىك لە نوى بىناكەم
 بە شىئەرى كوردى با بۆت تەۋاۋ كەم
 دوو جۇگەي بىي بەر رۆژ و نىسار
 نە مەندو نە خور تەراز و ھەمۋار
 سەرەنەي^(۱) تەراز مەند و بە مىزان
 بە راستە و گۇنەۋە كە ھەۋزى بۇكان^(۲)

-
- ۱ - سەرەنەي: ھەۋالە. ئەو دىۋار و بەردە چەنەي دۆلە كەي پىۋە ھەلپىراۋە.
 ۲ - ھەۋزى بۇكان بە ھەۋزە گەۋرەي بۇكان بە نىۋبانگە. لە مېژە ئەو ھەۋزە
 ھەيە و لە بن قەلەي سەرداردا ھەلگەۋتۈۋە تا ئىستا ئاۋى خواردەنەۋەي خەلگى
 بۇكان لە ھەۋزە بۈۋە، تا سەرى نە گىراۋو، دىمەنى جوانى، بۇكانى خۇش
 كەردبۈۋ. تەنەت بۈۋە ھەۋىنى گۇرانى و شىئەرى ھۈنەران. ھەسەن زىرەكى
 نەمردەلى:

ھەۋزە كەي بۇكان قوۋل و بىنە
 دوو ماسى تىدا خال لە گەردەنە
 لە ھەۋزە خوشكە يە كىان ھى مە

دۆلەتسى^(۱) دارى بىسى ساف و بىسى گىرى
 ھىندە لەبار بىسى دەستى لى نەدرى
 زەمبۇرەي^(۲) گەورە ساف و موددەوەر
 كىسەل بىسى زەحمەت پىسى دا بىتەدەر
 ئاشىك بىسى سەخرە رىسى پىسى نەبردى
 بىناى وا عالى ھىچ كەس نەى كىردى

ھۈنەرى پاىپە بەرز و تاقانە مامۇستا ھەژار دەفەرمووى
 بەس خەوالو بە خەيال پروانە...
 شارى بۇكان وە كوو بۇكان جوانە

.....

ئاوى چاوپىك لە دلى ئەودايە
 چاوى قىرئالى لە بەر ھەلنايە

۱ - دۆل : دارىكى زور ئەستورى درىژ بوو كە نىو كەيان ھەلدەن وە كو
 لۇريان دە كرد. پاشان بە بىزمار و تەختەى رىك و ساف لاھەلدراو كەيان
 دە گرت و كون بىريان دە كرد بۇ ئەو ھى ئاوبە دولە كە دا پرواتە خواری و لە نىوان
 تەختە كانەو نە بە تە دەرى و فېشقە نە كا. لای خواری دۆلە كەيان ھەلنە دەدرى،
 بەلكو نىو كەيان دەردىنا و لە پروكارى تەختە كانەو نەزىك بە ژىرى دۆلە كونيان
 دە كرد بۇ جىنى زەمبۇرە .

۱- زەمبۇرە : لوولە دارىكى بارىكە، نەزىكەى بىست سى سائىك درىژە و
 لەكونى دۆلە كيان دە ترىجانەد و بە ھۆرە و پرواز توندىان دە كەردە تا ئاۋە كە بە
 پالەستوىە كى زۆرەو ھە بىتە دەرى .

بهرده ناشه کهي جهوبست و^(۱) گير بي
 گرمه و زرمه کهي وه ک نه رره شير بي
 گهنم بکابه نارد روژي سي ته غار
 گرمه گرمي بي وه ک هه وري بههار
 چهقه نه ي^(۲) وابي له هاتني داند
 نه زيري نه بي له روي دنيا دا
 نپالم تاريفه هيچي کهم نه بي
 خيلات ده کهم نه گهر ناوا بي
 ته وهره و^(۳) بسته و^(۴) پهره و^(۵) توپه کهي^(۶)
 ژير دوزه قه و^(۷) ناو، مووروه^(۸) سهنگه کهي

۲ - ناشي جهوبست و گير به ناشيکيان ده کوت که بهريناني بهر داشه کهي
 جهوت بست بوایه. کوني بهرداشه کهش بو خوي نزیکه ي بستیک ده بو. جابه
 بهرداشيکي ناوايان ده کوت جهوت بست و گيره ناشي جهوبست و گيريش
 له بهر نه وي ناوي زور ده ويست له هه مو جني به ک دروست نه ده کرا به لکو له
 جينگايه ک دروست ده کرا که دوسي ناشگير ناوي پيدا بهاتبايه. جا ناشيکي
 ناوا چونکه شه و روژ زوري دادينا و خيرابوو وه ناشيري زوو به ري ده کرده
 دوور و نزیکه وه بوي ده هاتن و رميني زور ده بوه (کوني بهرداش = گير)
 ۲ - چهقه نه: دارينکه سهرينکي پانه و ده که ويته سهر بهر داشه که و به گه پاني
 بهر داشه که نه ويش هه لده به زينته وه و پلووسکي گهنمه که ده له رنينته وه تا داني
 ناشه که به ناساني بيته خواري.

۳ - ته وهره: ناشيکي پان بوو، نزیکه ي بيست ساتيش دريژ. له دوو سهره وه
 پانيان ده کرده وه، وه ک ده مه ته ور، نيوه راسته کهي باريکتر بوو کونيکي

هه موی ریک و پیک، راست و مونه ززه م
هیچ نه قسی نه بی نه زور و نه که م

دریژاودریژیان تی ده کرد که سهری بسته کی تیوه ده چو، له و به ره و بهری کونی
بهرداشه که، به قه ده ته و هره که نه په لته و نه قوولتر، دایان ده بری و بویان ده کرد به
قه بر. به جوریک که نیوه راستی ته و هره که بکه و تایه ته نیوه راستی کونی
بهرداشه که.

۴ - بست یان بسته : ئاسنیکي دریژی چوار پالو بوو که ده کرا به کونی توپه
ئاشه که داو سهری خواره وهی ده چوه سهر موورووه سینگ و سهری
سهره وهشی ده چوه نیو کونی ته و هره که وه و کاتی ئاو به توندی له په بری
توپه کی ده دا ده خولا وه بهرداشه کی هه لده سووراند .

۵ - په ره : به و ته خته دارانه یان ده کوت که له قه دی توپه کیان ده چه قاند، بو
ته وهی ئاوه که، که به توندیی له زه مبووره که وه ده هاته ده ری، له وائیداو توپه که
بخولینته وه و ئاشه که هه سووری. هه ره که په ره ی باوه شین .

۶ - توپ : داریکي ته ستووری سی چل سانت که نیوه کیان کون ده کرد و
بسته کیان پیدا ده کرد و له رووکاری ده ره وهش په ره کانیاان تی ده چه قاند.

۷ - دوزه قه : جینگایه ک بوو له بن ئاشدا، وه ک پرد دروست ده کرا، که سهری
خواره وهی دۆله که ده هاته نیو ته وه وه. بسته و توپه کهش له بهر ته وه وه
داده مه زرا، جا کاتی ئاو به توندیی له زه مبووره که وه ده هاته ده ری و له په بری
توپه کی ده دا، توپه که به توندیی هه لده سوورا و ئاوه که وه ک توژی لیده هات و
له دوزه قه که وه ده هاته ده ری.

۸ - موورووه سینگ : بهردیکي شینی خری ره قی لوسه که یا هه ره بو خوی
لایه کی که می قووله، وه یا بریک قوولی ده کن و نووکی بسته کی ده نینه سهر و
له سهرداری پین دایده به ستن و بسته کی له سهر ده خولینته وه. بهرده که
نه ده سوئی و نه ده خورینته وه.

(دوشیمری لیره دا جه وهه ری به سهر دا رزاوه و ناخویندریته وه)

له قه ولی ئاغاوه من عهرزت ده کم
حه سهنی (جه وهه ری) مه لای دی یه کم
کاتی جه وهه ری مالی له جامه رد ده روا، دوی نه و مه لا مه حه مه دی جامی
که به مه لا دوودو و به نیو بانگ ده بی، مالی دی بو جامه رد و ده بیته مه لای
نه وی. جه وهه ری نه و چوارینه ی به و بونه وه کوتوه.

هه تا شاری جامه رد بوو یه ک مه لا بوو
ئه ویستاکه مه لاکه ی بوته دوو دوو
جه نابی قاسماغا پایه دار بی
به دوی دی سی، دوو دینه سهر دوو

جه وهه ری مالی له باغچه ده بی جاریک بریک سهری دیشی و گیانی
داده گیری. به سه لیم خانی نه وی ده لی نه ری سه لیم خان خوب و ده رمانی
سه ریشه ت هه یه؟ نه ویش ده لی قوربان من نیمه، به لان حه مه ده مین به گی
تیکانته په هه یه تی و به شیمریشی ده دا. ماموستاش ده ست به جی نه و سی
شیمه ری خواره وه ده هونیته وه و به پایونکدا ده ی نیرن بولای حه مه ده مین
به گ و نه ویش ده رمانی بو ده نیری (نه وکاته به خوب و قورسیان کوتوه
شه کولات).

جه نابی کاکه مین دایم دوعا گوی به ژن و بالاتم
به عیلی حاجی سه رتیه^۱ هه موو فه خر و موباهاتم

۱ - حاجی سه رتیب: حاجی سه لیم خانی کوری فه یزوللا به گه که ده بیته بابی
حه مه ده مین به گ.

سهرم نه ختی گرانه، سهر دلم قورسه، ده مم وشپکه
منیش زور ترسه نوکم دایمه ن غه رقی خه یالاتم
هه تا ده ستم ده گاته شار و بازارو حه کیمی چاک
نه گهر ماوه له لات موحتاجی دودانه شه کوالاتم

سه لیمخانی باغچه برای سه عیدخانی نه دهه می بونه ی نه و سنی شیعه ی
خواره وه ی به خه تی خوی به فارسی له نیو به یازه که ی سه عیدخاندان اوا
نوسیوه! در تاریخ هزار و سیصد و هفتاد اطاق اندرون را سفیدکاری
می کردم بعد از تمام شدن سفیدکاری جناب ملاحسن به اندرون آمدند و
این سه شعر را سرودند

موباره ک بی وه تاغی بهرز و جوانت
هه میشه ئاوه دان بی ده رک و بان
به شادی و عزیزهت و ده ولت بمینی
سه لامهت بن هه مو ئه ولاده کانت
هه زار و سیسهت و هه فتا ته واو بوو
سپی کاری وه تاغی خانومان^(۱)

جه وهه ریی به زریاندا نامه ده نووسی بۆ سه عیدخانی نه دهه می باغچه له
ئوردوی نه لینی فه قی ئیسی یان.

زریانه شیته سه ری من فیدای شنه شنت
قوربانی توۆزی ریگه تم ئه مجاره واوه ره
کالان ده پیکه بۆ نه لینی^(۱) فه قی ئیسیان
ئوردو^(۲) له وی یه خیوه ته، خه رگایه چاده

۱ - نه لین: مه لاهه بدوللای خه لیفه زاده کوتی نه لین، ناوچه یه که له نیوان
پیرانشار و سه رده شت دا که چومی که لکوی له تی کردوه، له تیکی که وتوته
باکووری که لکوی و له ته که ی دیکه شی که وتوته باشووری یه وه. به شی
باشووری هی مەنگۆر بو، به شی باکووریش هی گه ورک، به نه لین گه ورک،
نه لینی فه قی ئیسی شیان پی ده کوت چونکه له هه وه له وه نه وه نه لینه هی هۆزی
فه قی ئیسی بوو که به هوی بی هیزیه وه گه ورک به زور له ده ستیان ده رهینان و
لی یان داگیر کردن.

۲ - عه بدوللای خانی یه زدان په نا که خوشی فه یزوللابه گی یه کوتی نه وه
ئوردوه، ئوردوی فه یزوللابه گی یان بوو. ده ولت بر دبوونی بۆ شه ری
مه لاخلیل که دژی ره زاشا راهه ری بوو. خوینه ری به ریز، بۆ ناسینی مه لاخلیل
و راهه رینه که ی ته مه شای کتیی (قیام ملاخلیل) نوو سراوی خودالینخو شپرو
میرزا برایمی نه فخره می بکه.

جەمەن لەوێ ھەموو عیلاتی موکریان
 ئەو دەشتە پەر لە نوکەر و ئاغاو بە گلەرە
 بیستومە چۆلە رینگەش بریک بی زەخیرە یە
 بریت نەبی ھەتا دەتوانی تۆشە ھەلگرە
 توراغ و قەند و چایی ئەوەند تا دەگەییە وی
 نان و کولێرە چەورە و پەنیر و کەرەش بەرە
 رینگەش بریک بە ترسە نەوێک توشی کێشە بی
 خەنجەر وەبەر چەقینە و دەمانچە و تەنگ بەرە
 ئەو دەستە پاکەتە بنی گیرفانی باخەلت
 دەسریکی تیو پێچە و زۆر جوانی ھەلگرە
 نووسومە بو حوزوری سەعیدخانی ئەدھەمی
 ران و رکێفی جوانە، تیغی دەبانە مجەوھەرە
 تەعریف ناکری بە قەلەم چۆن تەواو دەبی
 میرزایی، سواری چاکە، رەشیدە، دلاوەرە
 ئەووەل برۆ ھەتاوێ کو نزیک خێوێتان
 کانی یەکی لێ یە ئاوی وەکوو ئاوی کەوسەرە
 دەوری گولۆکە پاکی ھەلالە و وەنەوشە یە
 گیاخاوە، سوپسە، مەندی یە، شەست پەرە
 دانیشە دەست و دەم و چاوی خۆت پشو
 خاوین لە تۆزی رینگە و دەستوێژی ھەلگرە

ئەمجارە ھەستە نەختى لەسەر گەردى خىوھتان
 راوېستە تاكوو سەعانتى سەبر گەر
 چاوت بگيرە تاكو دىنە دەرى نوکەر و غولام
 جانگير و مستەفا و عەلى بانگ کە ئەو سەر
 دەست تىکگەرن، قەدرى مەلپەرن بىلى بىلى
 تۆخودا عەلى بە يادى رەسوول چاکى مەلگەر
 تىکرا برۆنە خواری بەلنگدان و پىکەن
 تا دەچنە بەردەمى ئەو گەورە چادەر
 ئەو وەل بچۆرە خىوھتى سەرتىپى شارىکەند
 قوببەى ھەمو لە زىرە پەرراويزى مەخمەرە
 مەزن و رەئىسى عىل و خەوانىنى موکرى بە
 سەر تاقەدەم لە عەقل و شەجاعت موسەووەرە
 راوہستە ھەندى لەبەر دەرکى خىوھتا
 ئىزنى بخوازە، زۆر بە ئەدەب پەردە لابەرە
 دواى سەلام، زۆر دوعاى خىر و ئىشتىاق
 بو عەرزى ئەم نیازە ئىجازىكى وەرگەر
 عەرزىانکە، بىتو عەرزى نیازم قەبوول بکەن
 مەمنونى لوتفى ئىوہ دەبم تاكو مەحشەر
 ئەمجارە کاکە سەعیدم بو بنىرنەوہ
 بو ھاتنەوہى ھەمیشە دوو چاوم لە بەر دەرە

جه وهه ریی ده لئ: له گه ل نه وه دا که خوی به دوستم بزانی و هو گرم بی، زور به نه مه ک و گهرم و گوږم، خوشم ده وی و پی دا هه لده لیم و هه لیده کیشم. خو نه گهر خودا به ورژه نه کا که سی خه یالی که له وه کیشیی بکه ویته سه رو ملم له به رانه ردا بگری، نووکی پینووسانی لئوه کار خه م. وه ک تیری نه به دیی ده ی سمن.

نووکی قه له می جه وهه ریی بروانه چ تیژه
بوک .. نی مو خالیف زه .. هره تیری قه زایه

نه م شیعره عه باسخانی سه لیمی له به ری بوو من نووسیمه وه. کوتم جه وهه ریی له گه ل کئی یه تی؟ کوتی به سه عیدخانی نه دهه می باغچه ی کوتوه که گوايه له دوايي دا دوستایه تی یه که یان تیک چوووه و نیوان ناخوشیی که وتوته به ییان.

« حیکایه تی توفناحه تولحه مرا »

گرئی به کم له پارچه ههلبهستیکی جه وههیری دابو هاتبوه پیشه وه به لایه وه گیرم کردبو (پارچه ههلبهستی زریان هه شته) کوتیان بچو بولای برایم به گی شاریکه ند. چونکه ههلبهسته که باسی سه رتبی شاریکه ند (بابی برایم به گ) ی تیدایه، رهنگه نه و له بابی بیستی و بوت هه لینی. منیش به قسم کردن و کات ژمیری پینج و چاره کینکی پاش نیوه پروی روژی چوار شه ممه بهرواری ۱۳۷۶/۳/۷ ی هه تاوی چوم بولای برایم به گ. له مالی له جی دا که وتبو و نه خوش بوو. زور کز و لاواز یو به لان به سه وریا بوو. خوم ناساند و کوتم من خه ریکم شیعره کانی ماموستا مه لاهه سنی جه وههیری کوده که مه وه گرفتیکم بو پهیدا بوه کوتیان رهنگه تو یزانی و چی دیکه ش له باره ی جه وههیری و ئاسه واره کانی به وه ده زانی پیم بلی! به کجار زوری پی خوش بوو ههلبهسته که م بو خوینده وه بریک گرفته که ی بو ره واندیم. شیعریکی زوری له به ربوو هی زیوه ر و جه وههیری و هی دی. له باره ی جه وههیری به وه قسمان ده کرد، کوتی فلانکه س جه وههیری تابلنی زور مه لچاک، هونه ریکی به رز و به دهسته لات، خه ت خوش، جوان چاک، خو و خده جوان، رو و خوش و قه خوش و جه فهنگی بوو. ماوه به ک ته شریفی له شاریکه ند بوو. هه میسه له خزمه تی دابووم. به راستی

هەر ئەوەندەم خوشی دی و هەر ئەوەندەش بە عومر دەزانم که ماموستا
 تەشریفی لە شاریکەند بوو. نیوانمان زۆر خوش بوو. جاری وابوو شوخی
 زۆر ناسک و قە و جەفەنگی سەیری دەکرد. جارینک بوی گیرامەو
 فەرموی یەکنی لە وەزیرەکانی هاروونە رهشید ژینکی زۆر جوانی دەبنی که
 شاعیریش دەبن. روزیک ئە و ژنە دەچنی بو شۆرگە (حەمام) دوای
 خوشوتن بە رووتی که دینە بەر ئاوینە ی شۆرگە که زۆری خو پنی جوان
 دەبنی ئەو نیو شیمەرە بە خویدا هەلدەنی و لە دیواری شۆرگە که دەینووسی
 و دەروا.

أَنَا لَتَفَاحَةَ الْحَمْرَاءِ عَلَيْهَا الظِّلُّ مَرَّشَوْشٌ ^(١)

جارینک ئەبوو ئەواس هونەری بە نیوبانگی عەرەب دەچنی بو ئەو شۆرگە یە
 بو خوشوتن. که تەماشای دەکا ئەو لە دیوارە که ئەو نیو شیمەرە ی لێ
 نووسراوە، دەست بەچنی دەزانن هونەری ئەو نیو شیمەرە ژنە و ژنی
 شاعیریش هەر دەبنی ئەو ژنە وەزیرە بنی. ئەویش نیو شیمەرە که ی دیکە ی بو
 دادەنی و لە بنیو ئەو ئاوا دە ی نووسی:

بِفٍّ.. ج عَرْضُهَا شَبْرٌ عَلَيْهَا الْعَيْنُ مَنَفُوشٌ ^(٢)

١ - انا: ئەمن. هین: ئەو. التفاحة: سیو. حمراء: سوور. الظل: سێەر. مرشوش:
 رژاوە خوار. بلاو بوو.

٢ - عرض: پانایی. ظفر: ئیوک. المنك: شتیکی رهشی بون خوشە لە
 ئیوک ناسک دە ی گرن. منفوش: بلاو کراوەو. واتە ئەو، سێو سوورینکە که
 سێەر (مەبەست قزو موی سەریه تی) بە سەری دا هاتو تە خواری و شتیکیشی
 هە یە که پاناییه که ی بە قەد نینوکن دەبنی و میسکی بە سەرەو کراو.

ماموستا مانای هر دوکیانی بو لیکدامه وه و فهرمووی قهت ناگات
 لیکردوه ته و نه بو و نه واسه بئ زه و قه چون ته و شته خوش و به تام و جوان و
 شیرینه ی، قیزه ون و ناشیرین و پس کردوه؟! ده ی من نالیم تو بلی، هی
 توفقاحه تولحه مراده بئ شتیکی پان و فلچی کولکنی وه ک لنگه کلش بئ،
 یان به قهت سه ره نینوکیکی سپی میسکاوی؟! جا ته مه شای منیش که چون
 پیسایی نه بونه واسم لی کراندوه و وام جوان کردوه و رازاندومه ته وه که بون
 و به رامی روزه پئی یه ک ده پرواو عیسان له دووره وه بوی شاگه شکه ده بئ !!
 هیناومه (انا) م کردوه به (هی) و تاوام لیکردوه:

هِيَ الْتَفَاحَةُ الْحَمْرَاءُ عَلَيْهَا الظِّلُّ مَرَشُوشُ
 بِسْفَفٍ .. جِ عَرْضُهَا ظَفَرٌ عَلَيْهَا الْمِسْكُ مَسْنَفُوشُ

(ماموستا هیناویه شیعره که ی له زمانی خویه وه دارشته و به
 جوانکاری یه کی زور وورد و به رزی کوردانه ی وه ک نالی و وه فایی
 مه به سته که ی وارا زاندو ته وه که توفقاحه تولحه مرای نه وه نده ی دیکه له خو
 بایی و گیروده ی خو کردوه .)

برایم به گ دوی نه وه ی قسه که ی ته و او کرد هر له وی وه ک رابرد
 نووسیمه وه و بوم خوینده وه زور زوری بئ خوش بوو. هه ستام برۆم کوتی
 ده بئ پئم لی نه بری زوو زوو بیی بو لام. منیش به لئیم دایه. به لان گیر و
 گرفتی مانی به درۆ وای لی کردم نه متوانی زور زوو بچمه وه بو لای، هر
 نه وپۆ نه وپۆم بوو که بچمه وه له نه کاو بیستم برایم به گ عومری خودای
 کردوه. پینج شه ممه بوو بیستم، رۆژی چوار شه ممه به روار ی

۴/۴/۱۳۷۶ ی هه تاوی کوچی دواپی کردبوو. زورم پنی ناخوش بوو به لان
چ ده کری؟ خودالنی خوش بی.

جه وهه ری له ولأمی نامه ی خه لیفه سه یید خدری داشاغلدایرینسکه ی
دلی بۆ دوستی به وه فای ده کاته وه. ده ستکورتی و هه ژاری و پیری و
لیقه و ماوی خوی له گهل بیر هینانه وه ی ژینی رابووردوی و چون بوو چی
لنی هات له م پارچه هه لبه سته دا ده رده بری. وا دیاره جه وهه ری هینشتا له
موکریان بووه و نه پویشتووه بۆ دزه. نه م شیعرانه ی کوتووه.

سه لامون عه له یک، عه له یکه سه لام
سه وولاله ی پاککی ره سوولی نه نام
جه نابی ئااغای سه ییدی سه ره وه
خه لیفه ی به راست ئااغای سه یید خدر
شاعیر و نه دیب خوش خه ت و خوش پروو
ماقوول و نه جیب، خوشخولق و خوشخوو
سه ره حهلقه ی زیگری شه و و به یانی
مه زهه ری لوتسفی غه و بی گه یلانی
ده نگبی ته هلیلت پیاو ده سووئینی
سه وزه ی ئبه شعارت دل ده رفینی
نه شعارت گه یشت نسامه سه ره چاوم
ککردم به نه ووشته ی سه ره و کلاوم

بـوـنـم پـیـو کـرد نـه شـه ی دابـه سـه
 عـومـری جـووانـیم لـه نـوی هـاته بـه
 بـیـنی چـه نـد خـوش بـوو وـه ک مـیـسـکی تـه تـار
 تـازـه هـاتـبـودـه ر لـه کـولـبه ی عـه تـار
 چـاوم رـوون بـوـوه بـه خـه تی خـوشی
 بـوو بـه دـهـر مـانی دـهـرد و نـه خـوشی
 بـه مـوژـده ی سـاغـیت دلی حـه زـینـم
 شـاد بـوو، سـارـپـژ بـوو کـوـنـه بـرـینـم
 لـه خـودا دـه خـوازم هـهـر بـه دـه مـاغ بـی
 پـایـه بـلـند و سـه لـیم و سـاغ بـی
 لـه هـهـردو دـونـیا مـه قـسـود حـاسـل بـی
 هـهـر وـه ک کـامـیلی هـهـروا کـامـیل بـی
 پـیـرو نـپـاته و ان بـه سـهـر زیـند ووم
 بـه حـال دـه بـز ووم دـه لـیی مـرد ووم
 و لاغـی سـوار ی و بـاریم نـه مـاوـه
 پـیـاده کـه و تووم ئـه ژنـوم شـکاوه
 هـهـر گـیز گـله یی لـه مـن مـه فـهـرمـوو
 بـار یـک بـوو مـه و هـهـر وـه ک تـپـاله مـوو
 ئـه گـهـر بـم بـینی بـو حـالـم دـه گـری
 دـه لـیی هـهـزار حـه یـف پـو تـو جـه و هـهـری

کوا عه‌یش و سه‌فای باغی جووانی؟
 که‌وتویه سه‌حرای پیری و زورهای
 کوا خه‌تی خوشت کوا ئینشاو ئیملات؟
 که‌له‌مدانی گویز، که‌له‌م و ده‌وات؟
 کوا سه‌رو سواریی، ده‌ست و جله‌وت
 پر‌مهی ماین شی، سه‌دای هه‌وه‌وت؟
 کوا توله‌و تاجی راوی لاپالان
 له سه‌ختی که‌لبه‌و له ده‌شتی دولان^(۱)
 کواران و رک‌یف، زینی ساچا‌خدار
 چه‌که‌و که‌وشی ره‌ش به‌رقی و سیره‌دار
 که‌وای بو‌رسای شام می‌زه‌ره‌ی که‌تان
 له خو‌ت شیرن بوو شنیلی لای شان
 کوا حه‌لقه‌ی ده‌رس و ده‌وری فه‌قی‌یان
 ئوسول و ف‌روع، ته‌فسیر و قور‌تان
 چه‌غمینی و ته‌شریح له عیلمی هه‌یثه‌ت
 ریس‌اله‌ی حیساب که‌لام و حیکمه‌ت
 کوا حه‌لقه‌ی خه‌تمی بابی ئه‌هلوللا
 حاجی خه‌لیفه‌سه‌لا عه‌بدوللا

هه روه ک کو ترا جه وهه ریی به سه ری پیری ژیا نی لى شیواو چو بو دزه بو
خزمه ت حاجی سه یید عه بدوللا. روزیک جه وهه ریی ته مه شا ده کا نه وا
به فر ده وری دزه ی داوه و هیشتا کووره ش دانه نراوه. ترس هه لی ده گری و
نه و دو شیعره ده نووسی بو حاجی سه یید عه بدوللا.

بـهـ فر هـاـتـه خـوار بـو ده وری دزی
له ترسی سهـرما دلم ده له رزی
کـه بـیـتوو وازوو کـووره دانـه نری
بـیـ شک (جه وهه ریی) له سهـرما دهـمری
حاجی سه یید عه بدوللا که نه و شیعرانه ی پنی ده گا جارنی خیرا بالته یه کی
که ولی بو خارای بو ده نیری و دوایش بو خوی کوره ی بو ده باو به دهستی
خوی بوی داده نی و قورثانیک و ده لایلیکیشی ده داتنی
جه وهه ری له خوشیا که شیخ زوو به هاواریه وه هاتوه و دهستی قه دریکی
زوریشی لى ناوه و سه رتا پاخه لاتى کردوه، هه موو تالی یه کی له بیر
ده چینه وه و زور خوی به به خته وه ر ده زانی، ئیدی گوی ناداته قووره و
نورزه ی هه سوودو چاوبه رایى نه دنی نه و به هیند ناگری، به به ندان روو
ده کاته وه شیخ و ده لى:

مه قامی شیخ زور بهـرز و بـلـند بـی
ده گـهـل مـن زور بهـلوتف و ئـیـلیـتـیـفـاتـه

بـه جـوبـه و مـيزه رـه و كـه ولى بـو خـارا
 سـه راپـا جـه وهـري غـه رقي خـه لاتـه
 له وان چـا كـتر كـه لاموللا و ده لايل
 كه خوينا نـان به حق مـايه نه جـاته
 له بو مـن سـه ر بـلندي و ئـيفتيخـاره
 له نـيو بـيگـانه و ئـه هـلى ولـاته
 ئـه وهـي دوسـتن دهـلـن زور زور مـوبارهـك
 حـه سووديش زور خـه فـه و غـه مبار و مـاته
 چـ دهـر بـه سـتم حـه سوود با هـه ر بـسنووزي
 قـسـه ي حـاسـيد لهـاي مـن بـي مـهـنـاته
 ئـه گـه ر سـه د پـير و ئـو فـتاده و زه عـيـفـم
 له سـايه ي شـيخـه وه به خـتم له هـاته
 حـه سـه ن عـه هـديكـه به سـتوويه له گـهـل تـو
 هـه تا مـردن له سـه ر عـه هـد و وهـفـاته
 ئـه مـن پـير بـووم و عـومـرم زور نـه مـاوه
 ئـه تـو خـوش بـي سـه ر و قـهـلـبـم فـيدـاته
 ئـه گـه ر بـمـرم له سـه ر دنـيـاش نـه مـيـنـم
 بـه دـيـدارت قـهـسـه م رـو حـسـم له لاتـه

خەلیفە سەید خەدری داشاغل^{۱۱} بە ئەحمەدی مزگەردا نامەى ھەوالپەرسى
دەنیرى بۆ جەوھەرىى لە دزەو جەوھەرىش وەلامى دەداتەوہ

جەنابى موستەتاب ئاغای سەید خەدرى داشاغل
خەلیفەى قادری یەعنەى تەرىقى غەوسى گەیلانى
گەیاندى ئەحمەدی مزگەر، رەقىمەى عەنبەرىنى تۆ
کراسى یوسفى ھینالە بۆ یەعقوبى کەنعانى
وہرم گرت و لەسەر چاوو سەرم داناوو ماچم کرد
سرور و نوورى بەخشى بۆ سەر و بۆ چاوى زولمانى
بە خەتتى خوش و شیرینی، بە شیعەر و نەسری رەنگینی
وہ کو ئاوی حەیاتى دای بە حالم عومری نۆجوانى
بە موژدەى سیححەتى زاتى شەرىفت شاد و مەسرورم
دلم پشکووت وە کو گولخونچەیی باغی حەسەنخانى
لە روی لوتف و موحیبەت گەر دەپرسی حالى بەندەى خۆت
بسیحەمدیللا لە سایەى ئیلتیفاتى شیخی گەیلانى

۱ - داشاغل دى یەكە، كە كەوتۆتە رۆژمەلاتى بۆكانەوہ لە سەر جادەى
سایەنقەلاو بۆكان

هه تا فەرمووی بە کەیفم مەنزلم تەنیا یە زۆر گەرمە
هەموو ئەسبابی سازه کوورە و فەرشی خۆراسانی
لەشیوەی دوستی و مەیلت گەلی مەمنون و مەرھوونم
کە ئەم بەندەت لەبەر ماوە لەدوای موددیککی توولانی
مەفرموو جەوھەریی حەیفی غەریب و دوور وەتەن کەوتووی
بە گولزاری وەتەن نادەم غوباری دەرکی گەیلانی
وەرە با پیت بلیم ئەو شیخە کێیە تاکوو بیناسی
جەنابی حاجی سەید شیخ عوبەیدیللاهی گەیلانی
چرای ساداتی شەمزینە سیراجی میللەت و دینە
نەوہی تاھاوو یاسینە لە سولبی غەوسی گەیلانی
لەبەر چاوی هەموو کەس خوشەویستە جوان و شیرینە
چ شیعەیی بی چ سپوونیی بی چ تەوریزی چ تارانسی
مەقامی شیخ بلندە پادشاھان حورمەتی دەگرن
عەسای پرلەعل و یاقووتی لە بو نادر شاھی ئێرانی
لە لوتفی حەق تەعالاو لە ھەر چوار فەسلی سالیدا
زیارەتگاہی ئەشرافە دەر و دیوار و ھەیوانسی
لە ھەر لایێ دەبینی بو تەوافی دین لە ریگای دوور
لە ئەشراف و مەلاو ئاغا، لە گەرمینی، لە کوستانی
لە دیوانخانەیی ئەودا کە دانیشتن لەسەر سفرە
فەقیر و دەولەمەند وە ک یە ک لەبویان دی بەیە کسانسی

په نایکی بلنده، عالی په بو دین و بو دنیا
 خودا هر پایه داری کا، هه تا دنیا ده بی فانی
 « جه وه ریی له دزه بیرو تاسه ی دوستانی و ولات و دیداری »
 « مه لاسالهی برای و نه وه کانی ده کا »

هه وای دیداری یارانی وه ته ن که وتوته سهر فکرم
 هه تا هم جار ده یانینم به چاوانم، خودا نه مرم
 له هیجرانی مه لاسالهی برام و دوو نه وه م داییم
 به چاوی پرله فرمیسکم کولی گریان و شین ده گرم
 به ئیزنی حه زره تی شیخ چه نده پیم خوشه به دلخوشی
 له ورمی سواری ماشین بم جه وازی ریگه وهر بگرم
 له سابلاغ و له میاندواو و له بوکان تی پهرم په کسهر
 له هیچ لایی هه تا سهر مهرقه دانی باغچه خو نه گرم
 له نیو نه و سی خه لیفانه^(۱) به ئیخلاص و به هوشیاری
 له نه رواحی نه وان زاتانه فهیز و به هره وهر بگرم
 له بهر پی باب و دایک و ژور سهری کاکه علی چه ند روژ
 به گریان سهر له سهر نه و مهرقه دانه ساتی هه لنه گرم

۱ - سی خه لیفه بریتین له: ۱ - حاجی خه لیفه مه لاهه بدوللای زه رده درو
 ۲ - خه لیفه مه لاهه موحه مه د نه مینی باغچه ۳ - خه لیفه شیخ قیوم مه هابادی
 ۶۷

به چاوی پرله نه سرین دهست مه لښم ره بښی نه مجاره
به ټیمانيکی زور کامل به لوتف و روحمی نو بمرم

« قازی خزری ټیمام جومعه ی شنو شیخری جه وهه ری ته خمیس کردوه »
نه مهستی نه شنه یی خه مرم، نه خو پیری خه راباتم
نه نه هلی فیرقه یی ته زویر، نه دارای که راماتم
نه صاحب کوټ و زه نجیرم، نه خاهانی مه قاماتم
نه حیزبی کوومه له و توده، نه پابه ندی دیمو کراتم
نه جوزوی نه هزه تی میلی، نه ټه ربابی سیاساتم

له نیو تاق و سه رای شاران ټه من صاحب شه باکیک نیم
له نیو به حری فه ساحه ت دا ټه من دارای که لامهک نیم
ټه گهرچی ټه هلی غیر فانم له لای که س من خه یالیک نیم
له سه ر ټه م عه رزه پانه مالیکی یه ک به سته خاکیک نیم
عه مامه و خه رقه و به رماله ټه سباب و موهیم ماتم

وه رن یاران ته فه ککور که ن نه ما دنیا له بو تالووت

ټاده م نه بو مووسا نه بو داوود نه بو جالووت
ده بی ټو مپیدم چون پیی بی زه عیف و کونه و فه رتووت
ټه من پیریکی هفتا ساله عومرو پیی له سه ر ټابووت

هه میسه قه برو کفن و مردنه فکر و خه یالاتم

خزری ... له بو قهبر و قیامت ته
 له روژی جه شردا دین و ره سولوللا زامنته
 نه خهرقه ی حیل و ته زویر، وه یا سه رپوشی ناینته
 له حه د بانگم ده کا ئه ی (جه وهه ریی) زوو وه ختی هانتته
 له جوابدا پیی ده لیم تو مونتته زیر به وامنیش هاتم

ته وانا که مه ئمورینکی ئیداره ی ده غل و دان (غله) ی نه و سه رده مه ی
 بوکان و خه لکی سنه ده بی ده چینه سه رسالاری ئاغای ئالبلاغ^(۱) بو گهنم
 بویانه ی ده غل و دانی بوکان. سالار گهنمی نابی بداتی و نه ویش دهستی لی
 هه لناگری. جه وهه ریی که له وئ ده بی سالار کاره ساته که ی بۆده گیریتته وه.
 جه وهه ریی ده لئ سالار شیمریکم بو هاتوه. بینه و سه وه بیبه بۆته وانا.
 نه ویش دهست به جئ ده ینوو سیته وه ده یا بو ته وانا و ده لئ گهنم نی یه
 له باتی گهنم ته نیا ئه م شیمره م هه یه ته وانا ش شیمره که ی لی وه ر ده گری و
 ده یخوینیتته وه. ته ماشا ده کا داواکه ی بو جئ به جئ نابی، ناچار دهست له
 سالار هه لده گری. جه وهه ریی به فریای سالار که وت و به م شیمره له
 دهست ته وانا ی نه جات دا.

هه رده مان هیئیی و ده مان با ئیقتیساد ی بو گهنم
 چیچ نه ما ته حویلی غه لله ی ده م، مه گه رک.. رم و گو م

۱ - ئالبلاغ : دئی به که له جه وت هه شت کیلومتری روزه لانی بوکان
 ۶۹

قسمت فارسی

از دیوان استاد

(ملا حسن جوهری)

چنان سیلاب از چشم روان شد بر سر کویت
 گرفته سیل توفان سرشکم قصر و بارویت
 بامید وصال کعبه کردم خاک درگاهت
 وضو ز آب سرشک و قبله گاهم طاق ابرویت
 دل و دین باختم اندر هوای وصل تو لیلی
 چو مجنون ماندم آخر در طلسم چشم جادویت
 ز سودایت چنان رسوا شدم کافر شدم آخر
 چو کنعانی کمر بستم بزئار دو گیسویت
 به یک تیر نگاهت صید دلهارا بسیفکندی
 فغان و ناله افتادگان آید ز هر سویت
 میپوشان چهره از باد سحرگاهان که تا آرد
 بمشتاقان و عشاقان رساند نکبت مویت
 پس از مردن گذر کن بر مزارم ای مسیحادم
 که تا جان باز گردد از شمیم عطر شب بویت
 عجب نبود اگر بر کافران دوزخ چنان گردد
 اگر باد صبا بوئی برد از کاکل و مویت
 نه تنها (جوهری) پابسته این دانه و دامست
 هزاران پارسا پابند زلف و خال هندویت

بهر سو واله و شیدایی دلدار میگردم
 عسبث در آرزوی یسار میگردم
 ز سودای رخ جانان کشم آه و فغان هر دم
 نپنداری که مست و بیخودم هشیار میگردم
 هوای کوی لیلی با سرو نادیده بادیده
 بامید وصال یار مجنونوار میگردم
 بسوی کاکل و مویش زعطر و برگ شب بویش
 چو بلبل در پی رویش بهر گلزار میگردم
 ز شوق قد رعنائش بطوف سرو بالایش
 همی نالم چو قمری بر لب جوبار میگردم
 بدام و دانه زلف سیاه و خال هندویش
 چو صنعانی بدام و حلقه و زنار میگردم
 به سیل اشک چشمم خانه دل پایه ویرانست
 به تعمیر خرابیها پی معمار میگردم
 توئی آب حیات من، زمن پنهان چرا هستی
 ندانستی به پیدایت سکندروار میگردم
 بحال من ببخشایی، نقاب از چهره بگشایی
 جمال خویش بنمایی من از دیدار میگردم
 متاع (جوهری) یک جان و آن هم باشدت قربان
 بسر گرد سرت همچون سر پرگار میگردم

بسـرو زانـه پی گـاوان دویـدن
 بـشب بی شـمع در گـلخن خـریدن
 بـتابـستان چـو مـرغان بـیابان
 بـکـوه و دشت و سـحرا دانـه چـیدن
 بـدست و نـاخن و دـندان دو پـشته
 مـفیلان کـندن و درپـا خـلیدن
 ز نـیش عـقرب و سـمّ الافـاعی
 چـشـمـیدن یـکـدم و یـکـدم مـکـیدن
 یـکـی نـان تـهی بی آب و بی دـوغ
 پـنیر و چـربی و چـای نـدیدن
 حـصیر بـوریا در زیـر پـهلـو
 پـلاس کـهنه تـا زانو کـشیدن
 بـپای خـود روی در پـیش جـلاد
 بـه چـشم خـویش مـرگ خـویش دیدن
 بـنزد (جـوهری) بـهتر از آنـست
 زدو نـان مـنت دو نـان کـشیدن

« تخمیس میرزا علی معتمد کردستانی بر غزل سابق »

« مرحوم جوهری »

مه حوری نژاد ای من فدای خال هندویت
هزاران جان شیرین بسته یک تارگیسویت
زدرد دوری روی و لب و چشممان و ابرویت
چنان سیلاب از چشمم روان شد بر سر کویت
گرفته سیل و توفان سرشکم قصر و بارویت

شدم دیوانه آن خال و خط و روی چون ماهت
بجاروب مژه هر لحظه می‌رویم سر راهت
اگر چه نیستم یک ذره از عشق تو دلخواهت
بامید وصال کعبه کردم خاک درگاهت
وضو ز آب سرشک و قبله گاهم طاق ابرویت

زهجرات همه شب می‌رود از چشم من سیلی
شدم زار و ضعیف و ناتوان از جور تو خیلی
نکردی بی‌مروت یک زمان بر سوی من میلی
دل و دین باختم اندر هوای وصلت ای لیلی
چو مجنون ماندم آخر در طلسم چشم جادویت

نگشستی ای طیب بی وفا بر حال من ناظر
نکردی یک نفس تأخیر ظلم و جور ای جابر
چرا رحمی نخواهی کرد بر عشاق ای کافر
ز سودایت چنان رسوا شدم کافر شدم آخر
چو صنعانی کمر بستم بزَنار دو گیسویت

بشهرستان حسن ای جان من بی مثل و مانندی
هزاران روسی و هندی بتار زلف می بندد
به حسن صد چو شیرین و زلیخایی بمن خندی
به یک تیر نگاهت صید دلهارا بیفکندی
فغان و ناله افتادگان آید زهر سویت

زهجرت چشم من شب تا سحر لعل و گهر بارد
بنازم گنج رویت را که هم این و هم آن دارد
نسیم گلستان بی روی تو زخم دلم خارد
مپوشان چهره از باد سحرگاهان که تا آرد
بمشتاقان و عشاقان رساند نکبت سویت

توئی شیرین شهر حسن و من بیچاره فرهادم
زتاب خنجر ابروی تو از پا در افتادم
بزخم تیر مژگانت شدم مقتول و جان دادم
پس از مردن گذر کن بر مزارم ای مسیحادم
که تا جان باز گردد از شمیم عطر شب بویست

اگر یک لحظه بر وفق مرادم آسمان گردد
دمی آن دلبر رعنا به پیشم مهمان گردد
مرا بیت الحزن زآن گل بر شک گلستان گردد
عجب نبود اگر بر کافران دوزخ جنان گردد
اگر باد صبا بوئی برد از کاکل و مویت

ترا چون مصر حسن و گنج و بخت و دولتت رامست
علی را زهر تلخ درد هجر و عشق در کامست
چه چاره هر دو از صنع خدا و چرخ ایامست
نه تنها (جوهری) پابسته این دانه و دامست
هزاران پارسا پابند زلف و خال هندویت

« در رثا و ماده تاریخ فوت مرحوم قاضی علی جوهری گوید »

چشم عبرت بین، بین سیر قرون خالیات
از تسواریخ سلاطین و ملوک ماضیات
انسی و جنی و پیر و نوجوان خرد و بزرگ
انسبیا تا اولیا با کشف و خرق و معجزات
هر که آمد در جهان آخر ببايد رفت از آن
اولش بود و وجود است آخرش فوت و ممات
هر کسی در نوبت خود بار رحلت بست و رفت
این جهان با کس ندارد تا ابد پای ثبات
حبذا آنکس که با نام نکو رفت و گذاشت
نام نیکو زنده دارد مرد را بعد از ممات
هر که خواهد در جهان با نام نیکو بگذرد
خود بماند در جهان چون حضرت قاضی القضاات
حضرت قاضی علی علامه دوران خود
ترجمان اصل و فرع و دین و فقه و بیانات
در ریاض و زیج و اسطرلاب ثانی بوعلی
فیلسوفان کنون از حکمتش هستند ممات
معدن جو و عطا و جامع علم و عمل
با تواضع با مهان با کهتران با التفات

پیشوای اهل تقوا و امام المسلمین
 نور بخش منبر و محراب در عید و صلوات
 گوهر پر نور بی همتا ز اصداف کرام
 زاده از اصلاب و ارحام خیار و طاهرات
 نوبتش چون در رسید و رفت از این دار فنا
 تکیه زد بر چار بالش بر قصور خالدهات
 رکن دین بشکست از موت چنین علامه‌ای
 موت عالم سلمة الدین گفت فخر کائنات
 در یکتا بود و پر قیمت میان قاضیان
 زآن شده تاریخ سال رحلتش (بهی القضاة)
 زآن صدف دو گوهر پاکیزه هستند یادگار
 نوجوان بی نظیرند هر دو در حسن صفات
 یک محمد جانشین حضرت قاضی علی
 صدر اسلامست بوالقاسم جوان پاکذات
 هر دو سرسبز و بلند اختر بمانند در جهان
 ماتسوق الريح فی الجو سحاباً ساقیات

« در ستایش شیخ عبدالقادر نهری ملقب بغوث ثانی »
 خوشا عمری نثار راه یار باوفا باشد
 غبار درگهش در دیده دل توتیا باشد
 سری در آستان دوست با خاشاک همسر شد
 بصورت برثری باشد بمعنی برشها باشد
 شوم قربان خاک آستان پیر شمزینی
 که خاک مرده دلها را نگاهش کیمیا باشد
 نسب از غوث اعظم نائب شاه نقشبند است
 بدین دو بال شاید بر همه عالم هما باشد
 امام اولیا سر حلقه مستان بزم قدس
 پناه و ملجأ هر بانوا و بینوا باشد
 به بزم قدسیان دلبر به جمع خاکیان سرور
 بهر دو عالم اندر، پیشوا و مقتدا باشد
 دلیل سالکان راه حق شمع جهان آرا
 برآه طالبان دین چراغ روشنا باشد
 بلند پرواز اوج معرفت شهباز لاهوتی
 شریعت پرور و گم گشتگان را راهنما باشد
 سمی غوث اعظم جانشین شاه عبیداله
 نهال باغ طه، اهل و بیت مصطفی باشد
 بخلوتگاه وحدت محرم اسرار حق گشته
 به سیر انفسی آیینه قدرت نما باشد

مقامش برتر از روحانیان باشد اگر یکدم
کسی با خاک کویش همنشین و آشنا باشد
بمژگان گر کند جارو کشی بر درگهش سالک
زمشرق تا بمغرب دیده‌اش عالم نما باشد
توجه گر کند یک لحظه سالک را کند مجذوب
چو یادش را مریدان انتها در ابتدا باشد
مرا باین سلوک و سیر و جذبه نیست سودائی
چو در سودای عشقش دل اسیر و مبتلا باشد
چرا پروانه آسا خود نسوزانم بشمع او
که دانم بی‌گمان اندر فنایم صد بقا باشد
در این عالم کسی پرورده عشق است ای سالک
بدنیا شادمان و ناجی روز جزا باشد
زهجرش مردم و وصلش میسر کی شود یارب
که قربان سرش گردم بیایش جان فدا باشد
خداوند باحق شهسوار عرصه لولاکی
شفیع خون مظلومان دشت کربلا باشد
تو پیر ما به نهری بازآور، پایدارش کن
که دست همتش هر درداری را شفا باشد
ترخم بر من بیچاره کن درمانده‌ام یارب
که این بیچاره از چنگال دست غم رها باشد
محمد بیگ را با عزت و طاعت نگهداری
خود و فرزند دلبندش سلیم و بی‌بلا باشد

« در رثای حاج شیخ عبدالقادر نهری که با جمعی از خداپرستان »

« بدست پلید کمال آتاترک جلّاد شربت شهادت را نوشیدند »

بیا ساقی بده جام شراب لعل رمانی
بقربان سرت گردهم مکن بر من گرانجانی
قدح پر کن از آن می کو نشانند آتش غمرا
که در هجران جانانم جگر پر خون و بریانی
بیا ای مطرب مجلس بزن یک پنجه بر تار
بیاد تار زلف یار برپا کن غزلخوانی
تو بر خون داستان هجر تامن گریه آغازم
ببارم اشک از چشمان چو آب از ابر نسیانی
فراق یار دلدارم چنان کردست سرگردان
که نشناسم سر از پا مانده‌ام در فکر و حیرانی
گاهی سرمست و سودایم، گاهی مجنون شیدایم
گاهی در گشت صحرایم، گاهی در کنج ظلمانی
دل از دوری جانان پرز آتش دیده پر اسرین
گاهی چون مجمر نارم گاهی در آب طوفانی
فلک تاکی ننالم چون نگریم از ستمهایت
که از چنگال ظلمت کنده شد بیخ مسلمانی
بهر جا گلبنی روید نهی در پای او خاری
چراغ روشن اردیدی بباد ظلم بنشانی

گاهی بسولوءلوثی را بر سر فاروق برتابی
 گاهی از خون عثمان خط قرآن سرخ گردانی
 بدست ابن ملجم شاه مردان را زبون کردی
 بظلمت خانه خاکش سپردی جسم نورانی
 سر اولاد زهرا را بدست کافران دادی
 بدشت کربلا خوناب مظلومان بجوشانی
 مصیبت‌های دورما زحد افزون شده هیات
 که از هریک اساس دین نهاده روبویرانی
 یکی از دردهای تازه یاد آور فغان برکش
 بسوز سینه گریان از درد و پریشانی
 زچشمان اشک از دل آتش و از سینه سوز آور
 که رحلت کرد از دنیای فانی قطب ربّانی
 لقب شد غوث ثانی شاه عبدالقادر نهری
 حسب از نقشبند است و نسب از غوث گیلانی
 سپه سالار خیل اولیا سر حلقه مستان
 ضمیرش مخزن و گنجینه اسرار یزدانی
 هزاران همجو معن زائده بر گوشه خوانش
 طفیل خانقایش صد چو شمس و پیر خرقانی
 نسیم خانقایش نکست خلد برین دارد
 در و دیوارش از ذکر خدا پرفیض و نورانی

سفر اندر وطن کار مریدان درش یعنی
 مبدل کرده اوصافات جسمانی بروحانی
 ز ارشادش طریقت زنده شد همچون گل سیراب
 چراغ شرع احمد از فروغش گشت نورانی
 زبانش آمر معروف و دستش ناهی از منکر
 بقول و فعل محکم کرد بنیاد مسلمانی
 بسی زحمت کشید اندر رواج دین پیغمبر
 بسی محنت چشید از راه آئین مسلمانی
 بسی اندر مقام و ملتزم عزلت نشین بودی
 بسی اندر طواف کعبه بنمودی ثنا خوانی
 بسی اندر صفا و مروه دامن بر کمر برزد
 بسی خاطرو چشم پر از اسرین و عریانی
 بسی اندر حجاز و طائف و شامات محکم کرد
 حدیث احمد مختار و احکامات قرآنی
 پس از هفتاد و چندی با تنی چند از خداجویان
 زسادات و مشایخ شد اسیر ترک عثمانی
 مغلل دست در گردن مقید پای در آهن
 همه الله گویان بر زبان اذکار سبحانی
 صف این اولیا رازیر دار محنت آوردند
 طناب ظلم محکم شد بگردنهای نورانی

بدور حق پرستان صف زده یکدسته از ترکان
چو دور ماه گیرد رشته‌ای از ابر ظلمانی
زدند آن تیره دلها هریکی تیری بر آن پاکان
بروی خاک خون جوشید همچون بحر طوفانی
زمین و آسمان لرزان ملائک بر سر گریان
بنالیدند انس و جان ز ظلم ترکان عثمانی
روان بی تن پاک شهیدان سوی جنت شد
تن بی جان مظلومان بماند در خاک ظلمانی
ترا ای (جوهری) بعد از وفات پیر شمزینی
بسی بهتر بود مردن ز تاج و تخت سلطانی
خرد تاریخ آن قطب شهید روح در جنت
بگفتا گشته جان شاداب ابا الطاف سبحانی

« در رثای شیخ حسام‌الدین سروده است »

شاه حسام‌الدین علی سالار خیل اولیا
قطب ارشاد طریقت مقتدای اتقیا
صاحب هر دو طریق نقشبند و قادری
پیشوای جمله در اوج صعود و ارتقا
وعده وصلش به ایزد آمد و با احترام
خواند حق او را بسوی بارگاه کبریا
نوبتش چون در رسید و رفت ازاین دار فنا
خیمه و خرگاه زده در روضه دارالبقا
حسرتا بهر وفات این چنین قطب مدار
چونکه او پشت و پناه بینوا و اغنیا
زخم سادات کرام نهریم را تازہ کرد
رحلت بالا نشین، صدر عزو اصطفا
(جوهری) با چشم پرآب و دل همچون کباب
گفته تاریخ وفاتش غاب شاه اولیا

۱۳۵۷ هجری قمری

« جوهری در تبریک عید به سعیدخان ادهمی سروده است »
عید قربانست و ما را نیست دلداری پدید
عالم اندر شادی و من ماتم و زار و فرید
هر یکی با دلبری همگردن و آغوش و خواب
چشم من در خواب درد و محنت و آزار دید
هر کسی با مطرب و ساقی برقص و جدو حال
من بباد غم همی لرزم چو شاخ نارو بید
هر یکی با دوستدار خویش در صحرا و باغ
من بکنج بیت احزان دل پر از نار و وحید
زخم این ایام و درد روزگار را مرهمی
نیست جز دیدار خان سعد آثار سعید
یارب این عید سعید و سایر اعیاد باد
بس مبارک برو جودش بخت سرشار و مزید
زانکه با پای پیاده طاقت رفتن نبود
(جوهری) محروم شد از عید دیدار سعید

« جوهری خطاب به مافی رئیس امنیه مهاباد سروده است »
 مرا عرضی است میگویم به لحن و لهجه وافی
 تمنای قبولش میروود از حضرت مافی
 مرا جایی دهد در گوشه الطاف مهر خود
 نگاه گوشه چشمش بحال من بود کافی
 بدست لطف بنویسد بمأموران امنیه
 نگهدارند قدر (جوهری) با یک دل صافی
 ز وصفش هرچه بنویسم مقامش برتر است زینهار
 بهر جائی مجالی نیست در سجع و غزلبافی
 همین دست دعا بردار و از یزدان تمنا کنی
 بقدر و رفعت و عزت بمانند حضرت مافی

*** *** ***

« در تحسین از حُسن خط سهام‌الملک گوید: ^(۱) »
 بگو از من به ابن مقله و مانی که یک ساعت
 برون آرند سراز خاک تابینند حال عالم را
 کنند تحسین و بوسند دست آقای سهام‌الملک
 ز حسرت تا ابد ریزند بر سر خاک ماتم را

۱ - سهام‌الملک: نامش محمد و پسر سلیمخان اول (حاج سرتیپ) است
 یکی از پسران سهام نیز نامش سلیم بوده که نوه سلیمان خان اولست

« جوهری در آرزوی دیدار سعیدخان ادهمی باغچه و »
« انتظار بازگشت او از سفر سروده است »

در آن روزی که توگشتی مسافر
نه بر لب خنده نه شادی بخاطر
سرور از اهل آبادی ندیدم
بجز اندوه یک شادی ندیدم
ندیدم شادایی از اهل باغچه
لب از خنده فرو بسته چو غنچه
سماقان^(۱) ترشرو پیشانی پر چین
بِه پشت خویش بسته کوه سنگین
کونا مار آنچنان گشتست بیتاب
زدیده مہی نریرزد قطره‌ای آب
ز باغ شامه تا کوه که ماجار
زہجرات سیه پوشند یکبار

۱ - ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۵ مزارع روستای باغچه ۹، ۱۲، ۱۳، مزارع
روستای کالی شیتہ ۱۰، ۱۴، ۱۶ مزارع روستای کپرکڑہ هستند

چنان گـردید دما دم چشم دۆلـان
روان گـردیده اشکش تاب به سیخان
گیاه لۆ گـه نه پژمرده از غـم
هـنووله کرده بر سر خاک عالم
دهلوقـه وواخ چشمش پر ز آبست
کـه لاو هـش سینه اش همچو کبابست
ز هـجرت کـانی شیتـه گشته مـجنون
سرشکش پگاه خشک و گاه چو جیحون
رخ گلزه رد از غـم زرد گشته
سـر کـانی عـلی پـر درد گشته
چـو کـانی سـهید حـسین و گـولی قـهـلبـه
هـمی گـویند و نـالند نـوبه نـوبه
اطاق و مسجد و تالار و ایوان
رسانده آه و واویلا به کیوان
امام زامن آن پیر خردمند
دعایت میکند پیش خداوند
هـمی گـوید که آقای سعید خان
بهر جا هست سالم باد و شادان

« جوهری برای خیر مقدم سالار سعید حیدری نماینده »

« مکریان در مجلس شورای ملی سروده است »

يَا نَدِيمِي قُمْ فَنَاوِلْنِي الْمُدَامَ الْأَنْدَرِ
مِنْ شَرَابٍ يُحْيِينِي لَا مِنْ رَحِيقِ مُسْكِرٍ
يَا مُغْنِي هَا فَغْنِي بِالْمُقَامِ الْبَهْلَوِي
شَابَ شَيْبِي زَادَ عُمْرِي مِنْ قُدُومِ الْحَيْدِي
پارسی گوی گر چه تازی افصح و شیرین بود
عشق را گاهی حجازی خوش بود گاهی دری
وضع دنیا تازه گشت و جان نو آمد بما
از قدوم خیر سالار^(۱) سعید حیدری
صاحب سیف و قلم دارای علم و معرفت
با شرافت با دیانت در مقام داوری
تکیه بر اوج بلندی نیست هر کس را روا
هر کفی نبود سزاوار حسام حیدری
مسند رفعت نباشد جای هر کس در جهان
هر کلاه کج نمی باشد نشان برتری

۱ - سالار سعید حیدری : فرزند احمد بگ، فرزند ابراهیم بهگ و برادر
مصباح الدیوان ادب در آن هنگام مالک روستای حاجیالیکه‌ند در حومه
بوکان و نماینده بوکان و مهاباد در مجلس شورای ملی ایران در زمان سلطنت
رضاشاه بوده است .

ای وکیل محترم ای پاک‌زاد پاک دین
 ای بناموس و شرف در ملک ملت پروری
 حبّذا ملکی که دارد یک وکیل همچو تو
 حمد لله اندرین دوران تو فرد و نادری
 مجلس شورای ملی از وجودت پر فروغ
 خوشدل از اخلاق نیکت لشکری و کشوری
 اهل پیران و گورگ و منگور و زهرزا همه
 مامش و خاتزاده و بیگزاده و دهبوگری
 چشم و دل پرنور و شادند از قدوم عالیت
 چشم در راه‌ند گر باری بدیشان بنگری
 از قدومت مکریان ما شده خلد برین
 جاودان دانیم خود را چون تو برما بگذری
 خواهیم از تأثیر اعجاز رسول هاشمی
 تا زمین گردد بدور جرم شمس خاوری
 احترام باد افزون، دشمنانت سرنگون
 از سرت هرگز نیفتد این کلاه سروری
 شکوه منما زین سپس از گردش این روزگار
 شکر بر خوان فخر برامثال بنما (جوهری)
 زانکه در ظلّ دوسالار سعید و اسعدی^(۱)
 یک جناب داد خواه و یک جناب حیدری

« جوهری در پاسخ غزل ملامعروف کوکه‌ای »
« که در مقدمه آمده است گوید »

ای چراغ محافل ادبی
خسرو عالم سخندانسی
فضل و علم تو در جهان معروف
مقتدای ادیب دورانسی
غزلت می‌برند دست بدست
چون متاع ظریف ایرانسی
در مقالات تازی و فرسی
چون ظهیر و عدیل قانسی
در کلام بدیع همچون کلیم
در فصاحت نظیر سحابانی
چامه آبدار و شیرینت
قوة روح و قوت جسمانی
نور بخشید دید و دل را
روح شد در قوای روحانی
معذرت خواسته‌اید زبنده خود
که ندارید وضع مهمانی
چشم من نیست برکباب و پلو
خورش و خوردنی الوانی
ذوق من با کلام شیرین است
که مرا باد قوت روحانی
من بغیر دعای خیر ز تو
نبودم آرزوی جسمانی

« در تبریک عصای اعطائی رضا شا به حاج بابا شیخ جمیان سروده »

بیاور ساقی سیمین بدن جام سرور آور
بگناه صبح بیرون ساز از دل غم خمار از سر
تو ای مطرب بزن یک پنجه بر تار یار
مغنی خوان نوائی را بیاد خسرو و قیصر
حریفان نوبت عیش است، فرصت را غنیمت دان
غمی بر باد ده چندی بنوشا نوش را مشگر
یکی مجلس بیارائید و شمع جمع روشن کن
گلاب و عطرافشانید و عودی ریز در مجمر
صراحی باده تنگ و بطری و با جام مینائی
نی و مزمار و تار و عود و چنگ و خنیاگر
ز گرجستان و چین هر جا پری روئی گمانداری
ز شیراز و صفاهان هر کجا باشد یکی شکر
ببزم، بخوان امشب نکسیسا و باربد هر دو
بکام دوست میگردد بحمدآله مه و اختر
دراین دوران که دین و ملت و دولت بکام ماست
بیا کامی برآریم از خدا خواهیم تا محشر
نگهدارد بیمن و طالع و اقبال و فیروزی
شهنشاه سریر آرا رضاشاه جهان پرور

ز قهرش باز از کبک دری منتقار می‌بندد
 ز عدلش میش با شیر زیان گردید همبستر
 بدورانش تو گوئی سوره والشمس در کار است
 که گرگ و برّه هم آیند در هامون و دشت و در
 سنانش سینه‌دوز دشمنان دولت و دین شد
 چو از تیر کواکب دیو شیطان گشته خاکستر
 برون آورده از چنگال دشمن خاک ایران را
 دو دست اجنبی ببریده با شمشیر و با خنجر
 برفع ظلم از مظلوم و دفع ظالمان ساعی است
 دو دست همتش دارد یکی تعویذ از حیدر
 کیومرث و ز هوشنگ و اباطهمورث و جمشید
 فریدون، سلم و تور و ایرج و بهرام با نوذر
 انوشیروان و خسرو، نادر و شاپور و شاعباس
 ز کیکاوس و کیخسرو، ز دارا و ز اسکندر
 امیران اروپا تا سلاطینان عثمانی
 ز اول تا نهایت پادشاهان عجم یکسر
 بعدل و دانش و حکمت ببازوی جهانگیری
 ندیده مادری همچون رضاشاه جهان پرور
 به اهل علم و سادات و مشایخ فایض الجود است
 شهنشاه عدالت گستر و اسلامیان پرور

بخلعت حاج باباشیخ جامیان را عطا فرمود
عصای پر زیاقوت و زالماس و درّو گوهر
سزاور عطا و خلعت شاهان چنین ذاتی است
نژادش کز دو سر باشد یکی زهرا و یک حیدر
چراغ دودمان سید مشهور زنبیلی
دلش چون چشم بی‌نا چشم دل از دیده بینا تر
عمل را از چراغ شرع افروزده با ستادی
طریقت را بآئین شریعت داده زیب و فرّ
امام و پیشوای اهل علم و دانش و بینش
ردای معرفت بر دوش و تاج سروری بر سر
تعالی‌آله چه زیبد این عصا با این یدبضا
چو اعجاز کلیمش خوان بدفع دشمن ابتر
مبارک باد این دست و عصای نور در نورت
یکی بحر سخاو جود یک بحر پر از گوهر
بشباش همین خلعت ندارد (جوهری) نقدی
بجان آورده جان بهر نثار سید سرور

« در تحسین حسن خط میرزا علی معتمد کردستانی سروده است »

از قلم پرسیدم ای شیرین نگار شهد بیز
ز آن زمان گشتی در انگشت دبیران مشک بیز
از که راضی بوده‌ای از ثلث و نسخ فارسی ؟
دست و انگشت که دیدی خوشنویس و سحر خیز ؟
خوش جوابی داد با ذوق و مقام خوشدلی
گشتم اندر اصفهان و رشت و یزد و انزلی
خوشنویسان را بسی دیدم ز فرس و ترک لیک
خوشنویسی منحصر در پنجه میرزا علی

*** *** ***

« جوهری ملای روستای (زگدراو) در نزدیکیهای مهاباد که با »

شدت فقر و پریشانی دست بگریبان بوده، وضع اسفبار و »

« دردآور خود را در این دو بیت برای ما بازگو مینماید »

بگو از من به این شب تا سحر چشم بر در خدا کیست عطا

کند یک سبد پشکل و دو ته پاله و دو بن گونی

خدا من نکنم از این وضع شکوائی

که این نصیبی است عطا کرده خداوند غنی

« جوهری در تبریک عصای مرصع اهدائی رضاشاه به حاج سید »
« عبدالله نهری گوید ^(۱) »

ای ساقی دلبر بده جامی ازین کوثر
مغنی خوان نوائی را روانبخش و سرور آور
از آن می کونشانند آتش مستی و مدهوشی
رباید غم زجان و دل، خمار و دردسر از سر
یکی مجلس بیارائیم و خوش باشیم تا هستیم
همه دستان براریم از خدا خواهیم تا محشر
رضاشاه جوانبخت و عدالت گستر ایران
بماند با سریر و تاج و تخت و پرچم و افسر
به هدیه حاج سید شیخ عبدالله عطا فرمود
عصای پر ز یاقوت و زالماس و در و گوهر
سزاوار عطا و خلعت شاهان چنین زاتی است
نسب از حضرت خیرالنساء دخت پیغمبر

۱ - این اشعار قسمتی است از قسیده عصای اعطائی به حاج باباشیخ با چند بیت اضافی که جوهری به تناسب به آن افزوده است. لازم به ذکر است که این شعر در تاریخ ۱۳۷۷/۲/۱۰ هـ ش از دفتر (بیاز) آقای محمد وجدی قزلچی در بوکان استنساخ گردید.

دراین دوران ما الحمد لله فرد و ممتاز است
رسیده خان یغمایش بهر کس کهتر و مهتر
چراغ چشم غوث و زبده سادات شمرین است
بچشم مردمان محبوب و از ارواح شیرینتر
مبارکباد این دست و عصای نور در نورش
یکی بحر سخا و جود، یک بحر پراز گوهر
.....
.....
بخواه ای (جوهری) از بارگاه ایزد تنها
دوام این چنین پشت و پناه و ملجأ و سرور

« ماده تاریخ قصر حاج سید عبداله گیلانی به تاریخ قمری »

حضرت شیخ اجل زبده گیلانیان

مرشد شرع و طریقت قدوة روحانیان

حاج سید عبداله مظهر لطف خدا

بحر سخاو عطا مرجع اسلامیان

ساخته یک قصرنو زیب چو قصر بهشت

مقدم او خیر باد بر همه گیلانیان

باقمری (جوهری) ماده تاریخ او

قصرنو زیب شیخ سال بنایش بدان

لطف خدا یاورش عزت و رفعت قرین

تا که بود مهر و ماه زیرنهم آسمان

« ماده تاریخ قصر شیخ بسال شمسی »

حضرت حاج سید عبدالله

شیخ و اولاد غوث گیلانی

لقب او شده سراج الدین

شهرت او شده گیلانی

مرشد و پیشوای اهل طریق

عالم و مقتدای روحانی

قصر از نو نهاده در دیـزج

نسخه‌ای از قصر ساسانی

مقدمش خیر باد و فرخنده

بر همه اهل آل گیلانی

ماده تاریخ او بخورشیدی

قصر شیخ اجل چو برخوانی

« جوهری موقعی که در قریه (رازان) ده سید موسی فرزندی »
« مرحوم حاج شیخ محمد گیلانی زاده بوده حاج شیخ عبدالله »
« را بخواب می بیند، وقتی بیدار می شود چنان شور و حالی به
« او دست می دهد که بی اختیار اشعار زیر را می سراید »

شاهدی دارم ز مهر خاوری پر نورتر
شعله تابد بر جهان از خاوران تا باختر
ساقی بزم محبت فیض بخش سالکان
جذبه مهرش کشد هر کس که خواهد پیش در
چند هزاران باز و شاهین و هما و عندلیب
در کمند همتش چون مرغی بی بال و پر
رشته ای از مهر خویش انداخته در گردنم
میکشد هر جا که خواهد، میروم با بال و پر
جرعه جام محبت داد و شیدایم نمود
مست و سرگردان چو مجنونم بکوه و دشت و در
همچو پروانه بدور شمع رویش در طواف
بی سر و سامان همی سوزم ز سر تا بال و پر
ای سرج الدین نهری دست بدامان توام
این غلام آستانت محو منما از نظر

یک نگاهت سوی بنده توتیاو کیمیاست
چشم روشن می نماید دل کند خالص چو زر
حمدلله شاه خوبانی چنین دیدم بخواب
صورت و قامت بلوح سیم نقش و مستطر
ای تو شاه دهلوی من خاک پای خالدم
لطف فرمائی تو هم با این غریب در بدر
یک توجه کارفرما بهر این پیر غلام
باز گیرد نوجوانی را ز سر پیرانه سر
(جوهری) گر نیستی مجنون پیر نهریه
تو کجا و دیـزج و رازان و دشت مـزگـور

« جوهری برای خیر مقدم بازگشت سید موسی »

« گیلانی زاده از سفر سروده است »

ای چراغ خاندان نقشبندی و قادری
اهل بیت مصطفی اولاد پاک حیدری
حمدلله از سفر بازآمدی شاد و بکام
نور بخشیدی بچشم ما چو نجم مشتری
منزلت بادا مبارک مقدمات باخیر باد
حق تعالی بخشدت قدر بلند و برتری
خواهم از انفاس سادات کرام نهریه
تا زمین گردد بدور جرم شمس خاوری
رفعت و مالت سعادت بخش باشد هم قرین
از سرت هرگز نیفتد این کلاه سروری
جان فدای آستان آل گیلانی بود
تا بماند در جهان جسم و روان (جوهری)

« برای ماده تاریخ قصید سید موسی سروده است »

جناب سید موسی زنسل پاک حسن
بنا نهاده سرایی چو قصر شاه یمن
فرمود (جوهری) چه بود ماده تاریخش
گفتا حروف قصر سعادت قرین من

ئەم بەرھەمانە لە چاپ دراوہ:

تووکایە ک لە قەفەزدا: نووسەر نیما یوشیج. وەرگیر کەمال مەریوانی

دیاری سنە: بەشیک لە دیوانی مامۆستا ئەھوون

دیوانی بێسارانی: لیکۆلینەوێ حەکیم مەلا سەلاح

دارمیخە ک: دیوانی بریندار. نامادە کردنی حەسەن گۆران

آشپزی کردستان: نامادە کردنی: کۆمەلیک نووسەر

بەم زوووانە لە چاپ دەدری

مریشکە قوڵە: نووسەر عومەر خوسرەوی

مەرۆکە و بزێو کە: نووسەر عومەر خوسرەوی

دیوانی تاهیربەگی جاف: لە نامادە کردنی حەسەن گۆران

چیرۆکی سواری مار - لە سەر شیعری سواری ماری مامۆستا ھەژار

نووسین و نامادە کردنی رەسوول رەش ئەحمەدی

ناوەز و نەوین: بەشیک لە دیوانی مامۆستا توفیق مەحموودی (ئۆستا)

گولڙاري نه هري هاته نيو باغ چراي ساداتي شه مزين هاته «سابلاغ»

ٺه ي جه نابي موقتہ دير ٺه ي هه مده مي شه وگاري دوور
بوچ ره فيقي خوٽ به جي هيشٽ و به ته نيا چوو يه ژوور

هه وای ٺاو و هه وای شاري «سنهٽ» که و ته خه يال و چووي
به سه دزه حمهٽ که دامه زراي له حو جره ي داروليحساني

سنندج خيابان شهدا پاساژ عزتي تلفن ۲۲۶۵۳۵۳

نرخي ۶۰۰ تمه نه